

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Emmi-Maria Lahtinen & Elina-Maria Luomapuro

KOULUVALMENTAJAN TYÖNKUVA JA MER- KITYS LUKIOSSA

Sosiaali- ja terveystieteiden
2023

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Emmi-Maria Lahtinen & Elina-Maria Luomapuro
Opinnäytetyön nimi	Kouluvalmentajan työnkuva ja merkitys lukiossa
Vuosi	2023
Kieli	suomi
Sivumäärä	66 + 4 liitettä
Ohjaaja	Susanna Weber

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lukion kouluvalmentajan työnkuva, roolia ja merkitystä kouluyhteisössä. Opinnäytetyössä tarkastellaan, miten kouluvalmentaja tukee opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä toteuttaa varhaista tukea. Tutkimuksen tarkoituksena oli nostaa esiin kouluvalmentajan työn merkityksellisyyttä opiskelijahuollon sekä erityisesti palvelua käyttävien opiskelijoiden näkökulmasta.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja sen aineistoa kerättiin teemahaastattelulla sekä sähköisellä kyselylomakkeella. Aineistonkeruun kohderyhminä olivat Vaasan lyseon lukion kouluvalmentaja, kaksi kuraattoria sekä palvelua käyttävät opiskelijat, joita kyselyyn vastasi viisi. Aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat kouluvalmentaja, koulunuorisotyö, osallisuus, varhainen tuki sekä yksilöllisyys ja yhteisöllisyys.

Tutkimustulosten mukaan kouluvalmentajan työ on helposti ja nopeasti saavutettavissa olevaa, joustavaa matalan kynnyksen apua ja tukea. Pääpaino kouluvalmentajan työtehtävissä on opiskelijoiden hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja ennaltaehkäisevässä työssä. Kouluvalmentaja on opiskelijoille turvallinen ja helposti lähestyttävä aikuinen kouluyhteisössä. Työ painottuu yksilölliseen ohjaukseen, mutta kouluvalmentaja pyrkii myös järjestämään yhteisöllistä toimintaa mahdollisimman paljon. Tuloksissa kouluvalmentajan tärkeimpänä tehtävänä nousivat esiin aito läsnäolo ja kuunteleminen sekä tuki opintojen etenemiseen erilaisin keinoin. Kouluvalmentaja tekee tiivistä yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa oppilaitoksen sisällä sekä sen ulkopuolella.

ABSTRACT

Author	Emmi-Maria Lahtinen & Elina-Maria Luomapuro
Title	The Role and Importance of a School Coach in Upper Secondary School
Year	2023
Language	Finnish
Pages	66 + 4 Appendices
Name of Supervisor	Susanna Weber

The purpose of this bachelor's thesis was to clarify the job description, role and significance of a school coach in a high school community. The bachelor's thesis examines how the work of a school coach strengthens students' participation, sense of community, and implementation of early support. A further purpose was to highlight the significance of the school coach's work from the perspective of student welfare and especially from the perspective of students using the school coach's services.

The bachelor's thesis is a qualitative research and its material was collected through theme interviews and an electronic questionnaire. The target groups from which the data was collected were the school coach of Vaasan lyseo upper secondary school, two school social workers, and students using the service (five of whom responded to the survey). To make more accurate observations, the material was analysed using content analysis from data sources. The key concepts of the study are school coach, school youth work, inclusion, early support, individuality and communality.

According to the research results, a school coach's work is about being easily and quickly accessible, and about giving flexible, low-threshold help and support for the students. Thus, a school coach aims to be a safe and easily approachable adult in the school community. The focus of the school coach's duties is on maintaining the well-being of students and on the preventive work. Their work focuses on individual guidance but a school coach tries to organize activities for the community as well. In the results, the most important task of the school coach emerged to be genuine attendance and listening, as well as support for the progress of studies by various means. The school coach works closely with various professionals both inside and outside the school.

Keywords school coach, school youth work, inclusion, early support

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	10
	2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset.....	10
	2.2 Tutkimuskysymykset.....	11
	2.3 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	12
3	OPPILASHUOLTOTYÖ TOISELLA ASTEELLA	14
	3.1 Yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppilashuoltotyö	14
	3.2 Yksilöllisyys ja yksilökohtainen oppilashuoltotyö	15
	3.3 Varhainen tuki	17
	3.4 Nuorten hyvinvointi 2020-luvulla	19
4	NUORISOTYÖ.....	21
	4.1 Koulunuorisotyö	22
	4.2 Kouluvalmentaja.....	24
5	OSALLISUUS.....	27
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	30
	6.1 Tutkimusmenetelmä.....	30
	6.2 Aineiston kerääminen.....	31
	6.3 Aineiston analyysi	33
	6.4 Opinnäytetyön eettisyys.....	36
	6.5 Opinnäytetyön luotettavuus.....	38
7	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	40
	7.1 Kouluvalmentajan työnkuva ja rooli kouluyhteisössä	40
	7.2 Yhteistyön merkitys ja laaja-alaisuus kouluvalmentajan työssä	44
	7.3 Osallisuuden vahvistaminen yhdessä	48
	7.4 Varhaisen tuen merkitys.....	51

7.5	Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys osana kouluvalmentajan työtä	53
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	56
8.1	Kouluvalmentajan työnkuva sekä työn merkitys lukiossa	56
8.2	Opiskelijoiden antama merkitys kouluvalmentajan tekemälle työlle.....	59
8.3	Kuraattoreiden näkemys kouluvalmentajan työstä ja merkityksestä.....	60
9	POHDINTA	63
9.1	Opinnäytetyön prosessi	63
9.2	Jatkotutkimusaiheet	65
	LÄHTEET	67
	LIITTEET	74

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Opinnäytetyön aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–126).....	35
Kuvio 2. Kouluvalmentajan yhteistyötahot.	48

LIITELUETTELO

LIITE 1. Infokirje kyselyyn osallistuville opiskelijoille

LIITE 2. Teemahaastattelu kouluvalmentajalle

LIITE 3. Teemahaastattelu koulukuraattorille

LIITE 4. Sähköinen kysely opiskelijoille

1 JOHDANTO

Kouluvalmentaja on Pohjanmaan alueella suhteellisen uusi ammattihenkilö oppilaitoksissa. Vaasan lyseon lukiossa työskentelee tällä hetkellä yksi kouluvalmentaja. Kouluvalmentajan työ vaikutti mielenkiintoiselta ja on meille uusi ammattinimike. Mielenkiintoa aihetta kohtaan lisäsi myös työn vakiintumattomuus ja ajatus siitä, miten paljon kouluvalmentajalle olisi tarvetta. Toivomme, että työllämme pystyisimme tuomaan esiin kouluvalmentajan palvelun tarpeellisuutta ja hyötyä kouluissa, jotta se olisi mahdollista saada tulevaisuudessa pysyvästi osaksi koulunhenkilökuntaa. Kouluvalmentajan työn jatkuvuuden sekä nuorten hyvinvoinnin ja tuen kannalta aihe on tärkeä ja hyvin ajankohtainen. Opinnäytetyötä varten haastatellaan Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajaa ja kuraattoreita sekä opiskelijoita, jotka käyttävät palvelua. Aineiston keräämiseen käytetään yksilö- sekä ryhmähaastattelua ja sähköistä kyselylomaketta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan kaikilla oppilaitoksessa työskentelevillä on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Lain tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ennaltaehkäistä ongelmia. Moniin kuntiin on palkattu oppivelvollisuuden sitomattomia toimijoita (Vilén 2022). Oppilaitoksessa työskentelevien henkilöiden tehtävänä on yhdessä muiden koulunhenkilöstön jäsenien kanssa ennaltaehkäistä ja vähentää poissaoloja, vahvistaa positiivista toimintakulttuuria sekä antaa tukea kiinnittymisessä kouluun. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä sekä vähentää poissaoloja yhteistyössä vanhempien/huoltajien kanssa. Toiminnassa annetaan tukea oppilaille, joilla on säännöllisessä koulunkäynnissä haasteita. Apua ja tukea annetaan oppilaille vahvistamaan perustaitoja sekä oppimistuloksien saavuttamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Koemme aiheen olevan merkittävä, sillä kouluvalmentaja hakee vielä vakiintunutta paikkaa koulunhenkilökunnan jäsenenä. Tällaiselle ammattilaiselle kuitenkin olisi käyttöä kouluissa, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä oppilashuoltoryhmän

kanssa ja mahdollisesti tarjoamalla matalamman kynnyksen palveluita opiskelijoille. Vaasan lyseon lukio on kokenut kouluvalmentajan työn tarpeellisena sekä merkittävänä oppilaitoksessa ja toivoo tälle jatkoa sekä pysyvyyttä.

Vuonna 2020 tehdyn tilannekartoituksen mukaan vaativasta erityisestä tuesta, on tällä hetkellä Suomessa yli 4000 oppilasta, jotka eivät käy koulussa (Määttä, Pelkonen, Lehtisare & Määttä 2020, 81). Kartoituksen pohjalta kouluille on annettu ehdotuksena poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen esimerkkeinä ponnostaminen koulun perusarkeen, joka pitää sisällään hyvän kouluilmapiirin ja vuorovaikutussuhteet, varhaisessa vaiheessa puuttumisen poissaoloihin sekä oppilaiden motivoinnin ja eri osapuolten sitouttamisen (Vilén 2022). Yleisimpiä syitä poissaoloihin tai niiden lisääntymiseen ovat koulun ulkopuolella oleva mielenkiinto, olosuhteet kodissa, sekoittunut vuorokausirytmii, koulun henkilöstön ja perheen väliset haasteet, hankaluus opiskella koulun tiloissa, haasteet mielenterveyden kanssa kuten ahdistus tai masennus, vältteleminen tai pessimismi, sosiaaliset haasteet, fyysiset oireet tai ongelmakäyttäytyminen ulkoisesti. (Määttä ym. 2020, 87.)

Kouluvalmentajia työskentelee Suomessa eri nimikkeillä. Kohdeorganisaation alueella kouluvalmentajat tunnetaan nimikkeellä koulukoutsi. Koulukoutsi terminä on hyvin kansanläheinen. Termiä koulukoutsi käytetään myös muualla Suomessa. Tähän tutkimukseen valikoitui termiksi kouluvalmentaja, sillä se on laajemmin tunnettu sekä soveltuu tutkimukseen käytettäväksi yleiskieliseksi termiksi.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kouluvalmentajan työnkuvaa ja roolia kouluyhteisössä lukiossa. Kouluvalmentajan työnkuvan lisäksi tutkimuksessa selvitetään palvelua käyttävien opiskelijoiden kokemuksia kouluvalmentajan tuottamasta palvelusta Vaasan lyseon lukiossa. Opinnäytetyössä selvitetään kouluvalmentajan palveluiden tuottamaa hyötyä niin yksilöllisellä kuin yhteisöllisellä tasolla.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda näkyvyyttä toisen asteen kouluvalmentajan työn tarpeellisuudesta. Tutkimuksen kohteena on Vaasan lyseon lukion kouluvalmentaja, opiskelijahuollon henkilöstöä sekä palvelua käyttäviä opiskelijoita. Tutkimuksella halutaan saada heidän äänensä kuuluviin. Toistaiseksi Vaasan lyseon lukion kouluvalmentaja työskentelee hankerahoituksella, mutta opetusta järjestävän tahon tavoitteena olisi saada tälle vakiintunut paikka henkilöstössä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuoda esiin palvelun tarpeellisuus ja hyödyt, jotta palvelu saataisiin opiskelijoille tulevaisuudessakin käyttöön.

Opinnäytetyö keskittyy Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajan työhön ja työnkuvaan. Vaasan lyseon lukiossa työskentelee vain yksi kouluvalmentaja. Keräsimme aineistoa haastatteleamalla kouluvalmentajaa ja kahta koulukurattoria. Opiskelijoilta aineistoa kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, johon vastasi viisi opiskelijaa. Kohdeorganisaatiossa opiskelee useita satoja, joten tutkimus rajataan pienempään tutkimusryhmään eli palvelua käyttäviin opiskelijoihin. Tutkimusongelman selvittämiseksi on tärkeää, että haastateltavilla on omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä (Vilka 2021, 135).

Kouluvalmentaja on työskennellyt organisaatioissa melko lyhyen ajan, joten koko koulun opiskelijoilta tehdystä satunnaisotannasta on vaikea saada luotettavaa

tietoa. Koulukuraattori valikoitui tutkimusryhmään, sillä läheisin yhteistyö tapahtuu koulukuraattorin ja kouluvalmentajan välillä. Tutkimusta on rajattu, jotta se pysyy sisällöllisesti selkeänä ja hallittuna. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata tai selvittää tutkittavaa ilmiötä, joten on tärkeää kerätä tutkimusaineistoa niiltä henkilöiltä, joilla on kokemusta ja tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98).

2.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Mikä on kouluvalmentajan työnkuva sekä työn merkitys lukiossa?
2. Millaisia merkityksiä opiskelijat antavat kouluvalmentajan tekemälle työlle lukiossa?
3. Miten opiskelijahuoltotyön ammattilaiset kuvailevat kouluvalmentajan työtä ja sen merkitystä?

Opinnäytetyön runko muodostuu tutkimusongelman muuttamisessa tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset ohjaavat koko prosessia. Vastaukset kysymyksiin ratkaisevat tutkimusongelman. (Kananen 2017, 61–62.) Vastauksilla tutkimuskysymyksiin on mahdollista saada selville, mistä kouluvalmentajan työnkuva koostuu ja mikä on hänen roolinsa kouluyhteisössä. Opinnäytetyön kautta pohditaan, millaisia merkityksiä sillä on opiskelijoiden opintojen etenemisessä ja heidän arjessaan. Lisäksi opinnäytetyössä nostetaan esiin opiskelijahuollon ammattilaisten näkemyksiä kouluvalmentajan tekemästä työstä ja sen merkityksestä opiskelijahuollon näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkoituksena on nostaa esiin opiskelijoiden mielipiteitä ja korostaa palvelua käyttävien näkemyksiä työn merkityksellisyydestä.

2.3 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Mikkonen (2022) on tarkastellut (Yhteisöpedagogi YAMK) opinnäytetyössään kouluvalmentajien työtä rehtorien näkökulmasta. Työssä on tutkittu Helsingin peruskouluissa toimivien rehtoreiden kokemuksia kouluvalmentajista kouluillaan. Tutkimuksessa on tarkasteltu myös, miten kouluvalmentaja on uutena oppilashuollon jäsenenä sopinut kouluun ja onko se tuonut mukanaan lisäarvoa. Tuloksien perusteella käy ilmi, että rehtorit olivat tyytyväisiä kouluvalmentajakokeiluun ja toivoivat työnkuvan mahdollista vakinaistamista. Tuloksissa mainittiin myös muiden koulunhenkilökunnan suhtautuneen kouluvalmentajaan positiivisesti, roolin ja työntekijän tultua tutuksi. Muu henkilökunta koki myös kouluvalmentajan helpottaneen heidän omaa työtänsä.

Salin-Hämäläinen (2020) on tutkinut (Sosionomi YAMK) opinnäytetyössään kouluvalmentajan työnkuvaa ja roolia osallisuuden, yhteisöllisyyden ja varhaisen tuen vahvistamisen merkityksellisyyden toteutumisen kannalta. Työssä on tutkittu roolia kolmessa suomalaisessa peruskoulussa. Tuloksista nousee esiin, että kouluvalmentajan työ koetaan merkitykselliseksi sekä työn jatkuvuudelle nähdään tarvetta myös tulevaisuudessa. Työssä nousevat vahvasti esiin vuorovaikutus, kohtaaminen, luottamus ja läsnäolo, jotka koettiin merkityksellisiksi teemoiksi yhteisöllisyyden, varhaisen tuen ja osallisuuden tukemisen kannalta. Työn tuloksissa käy ilmi, miten kouluvalmentajan työnkuvasta ei ole tarkkaa sisältöä määriteltynä vaan se mukautuu jokaisen koulun tarpeiden mukaiseksi.

Ahonen & Matilainen (2019) ovat tutkineet (Sosionomi AMK) opinnäytetyössään koulusosionomien työnkuvan ja vakiintumisen haasteita oppilashuollon näkökulmasta. Työssä on tutkittu kolmen Helsingin yläasteen oppilashuoltoryhmän näkemyksiä siitä, millaisena he näkevät koulusosionomien työn sekä millaiset työtehtävät sopisivat koulusosionomeille. Työssä on selvitetty myös, nähdäänkö vakiintuminen haasteellisena ja minkä vuoksi. Keskeiseksi sosionomien osaamiseksi tuloksissa nousivat ohjaukselliset taidot sekä ryhmänohjaustaidot. Haasteena koulusosionomien vakiintumiselle nähtiin työnkuvan määrittelemättömyys.

Tuloksista selviää, että koulusosionomien työ koetaan tarpeelliseksi, mutta työnkuvan on oltava selkeä sekä resurssien riittävät työn toteuttamiseen.

Säkjärvi & Roth (2022) ovat tehneet (Sosionomi AMK) opinnäytetyönsä nuorten näkemyksistä kouluvalmentajan tarjoamasta tuesta. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin nuorten ajatuksia kouluvalmentajan tarjoamasta tuesta sekä nuorten näkemyksiä hyödyntäen kehittää kouluvalmentajan tekemää yksilötyötä. Tutkimus kohdistuu eteläsuomalaiseen keskisuureen kuntaan, jossa kouluvalmentajan työn painopiste on yksilötyössä. Tuloksista nousee esiin, miten nuoret kokevat kouluvalmentajan tarjoaman tuen positiivisesti. Tärkeimpinä kokemuksina nuoret nostivat esiin kuulluksi tulemisen sekä aidon kohtaamisen.

Janhunen & Leppisaari (2021) ovat tutkineet (Sosionomi AMK) opinnäytetyössään Kouluvalmentajaa oppilaiden sosiaalisten kompetenssien edistäjänä. Työn tavoitteen on tuoda esiin opettajien kokemuksia siitä, edistääkö kouluvalmentaja työllään oppilaiden sosiaalisia kompetensseja. Työssä on tarkoituksena tuoda esiin kouluvalmentajan työn merkityksellisyyttä oppilaiden sosiaalisten kompetenssien edistäjänä. Tuloksissa nousee esiin, että kouluvalmentajan työ koetaan positiivisena lisänä oppilashuoltoon sekä nähdään tärkeänä tukena osalle oppilaista. Haastatteluun osallistuneet eivät osanneet eritellä oppilaiden sosiaalisten kompetenssien edistäviä taustatekijöitä, sillä sosiaalista kasvua tukevat muutkin oppilashuoltoryhmän jäsenet sekä opettajat.

3 OPPILASHUOLTOTYÖ TOISELLA ASTEELLA

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaitoksissa tehtävää työtä opiskelijan hyvän oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä toimintaa, joka lisää näiden edellytyksiä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. (L30.12.2013/1287, 3 §.)

3.1 Yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppilashuoltotyö

Sanakirjoista löytyvän määritelmän mukaisesti käsitteinä yhteisöllisyys ja yhteisö kuuluvat yhteen. Vahvempi merkitys yhteys ihmisten konkreettiseen yhteenliittymään on kuitenkin käsitteellä yhteisö, tätä voisi myös kutsua synonyymisillä termeillä. (Kalliokoski 2020,13.) Yhteisöllisyydellä kuvataan yhteisön olemusta ja yhteisön rakenteiden mukaisesti elämistä. Yhteisöä voidaan kuvata ryhmänä ihmisiä, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita ja kuuluvat esimerkiksi samoihin sosiaalisiin tai kulttuurisiin ryhmiin. Yhteisöllisyyttä voidaan mitata siten, miten valmiita yhteisön jäsenet ovat auttamaan toisia sen jäseniä ja rakentamaan suhteita toistensa kanssa. Korkea yhteisöllisyys tekee elämästä mielekkäämpää ja antaa tukea myös vaikeissa tilanteissa ja asioissa. (Fisher & Refael 2022, 4.) Jokaiselle on tärkeää kokea yhteenkuuluvuutta toisten ihmisten kanssa. Kuulumattomuus sekä kuuluminen eri ryhmiin vaikuttaa jäsenien suhtautumiseen toisien ryhmien jäseniä kohtaan. Ryhmäjäsennyksillä on vaikutusta myös oman identiteetin muovautumiseen sekä vuorovaikutukseen. (Opetushallitus 2023.)

Sosiaalipedagogiikassa painotus on ihmisen yhteisöllisessä kasvussa, joka yhdistyy ihanteeseen yksilön kohtaamisesta. Sosiaalipedagogisen ihmiskäsityksen mukaan edellytys ihmisyyden toteutumiselle on yhteiselämä. Näkemyksen juuret juontuvat Aristoteleen ajatukseen, jonka mukaan ihminen on yhteisöllinen luonnostaan, jolloin ihminen voi elää hyvää elämää sekä kehittyä ihmisenä ainoastaan ollessaan yhteisön jäsenenä. (Nivala & Ryyänen 2019, 90.) Yhteisöllisyyden kokemusta ei

voi muodostua, jos ei ole vähintään kaksi ihmiseksi mielletävää kokijaa sekä heillä ei ole mahdollisuuksia tunnustaa tai tunnistaa toisiaan kohtaan yhteyttä (Kallio-koski 2020, 93.). Kasvatuksellisessa työssä on tarkoituksena tukea ja tunnistaa ihmisen yksilöllinen ominaisuus sekä yhteisöjen ja yhteisöllisyyden merkityksien tuominen esiin kasvun ja kasvatuksen ympäristöinä. Hyvän elämän voidaan ajatella koostuvan kyvystä hallita omaa elämää sekä luomalla siitä yksilöllisen kokonaisuuden, mutta myös osaltaan kyvystä olla mukana yhteisöllisessä elämässä. (Nivala & Ryyänen 2019, 91.)

Yhteisöllinen opiskeluhoito on koko oppilaitosyhteisössä toteutettavaa toimintakulttuuria, jolla on tarkoitus edistää opiskelijoiden oppimista, sosiaalista vastuuta, hyvinvointia, terveyttä sekä vuorovaikutuksellista osallisuutta. Toimintakulttuurin kuuluu myös opiskeluympäristön turvallisuus, terveellisyys ja esteettömyys sekä kodin kanssa tehtävä yhteistyö. (L30.12.2013/1287, 4 §.) Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on koulun arjessa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti toteutettavaa työtä. Yhteisöllisen opiskeluhoiton toteutukseen osallistuvat kaikki koulun toimijat. Työ on yleensä suunnattua kaikille yhteisön jäsenille, mutta sitä voidaan toteuttaa kohdennetusti tietyille luokka-asteille esimerkiksi nivelvaiheessa luokka-asteelta toiselle siirryttäessä. Oppilaiden tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen sekä vuorovaikutuksen tukeminen edistävät työrauhaa luokissa. (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio & Palmqvist 2018, 9–10.) Yhteisöllisen opiskeluhoiton toiminnassa on hyvät mahdollisuudet vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia sekä vähentää yksilökohtaisen tuen tarvetta. Käytännössä tällä tavoin pystytään muun muassa vahvistamaan yhteisön toimintaa, joka lisää hyvää luokkadynameikkaa ja ehkäisee kiusaamista ja syrjintää. (Hietanen-Peltola, Rautava, Laitinen & Autio 2019, 7.)

3.2 Yksilöllisyys ja yksilökohtainen oppilashuoltotyö

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle tarjottavia palveluja kuten koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa.

(L30.12.2013/1287, 5 §.) Tilanteen ja tarpeen mukaan voidaan koota asiantutijaryhmä. Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla voidaan tarvittaessa tukea myös huoltajia kasvatustyössä. Yksilötyö on pääasiassa ennaltaehkäisevää, mutta osaltaan myös korjaavaa. Työn tavoitteena on edistää ja seurata opiskelijan kokonaisvaltaista oppimista, kehittymistä, hyvinvointia ja terveyttä. Yksilökohtainen opiskeluhuolto on aina vapaaehtoista opiskelijalle ja perheelle. (Hietanen-Peltola ym. 2018, 10.)

Yksilöllisyyden korostaminen on alkanut yleistyä 1960-luvulta alkaen. Ihmisten on oltava keskenään erilaisia ja vaalittava omaa autenttisuuttaan löytämällä tyyliänsä sekä tekemällä omia valintojaan. Nuorten kasvua ja identiteettiä ajateltaessa ilmiö on tärkeä, sillä nuori etsii tasapainoa samankaltaisuuden ja erilaisuuden väliltä verrattaessa muihin ihmisiin. Hyvinvointiyhteiskunnassa yhä enemmän yksilöllä on vastuuta riskeistä, onnistumisesta sekä epäonnistumisesta. Ihmisen on yhä haasteellisempaa pärjätä kilpailussa, ellei pysty hankkimaan itselleen resursseja, taitoa markkinoida itseä sekä kykyä olla lojaali itselleen. Nuori saattaa kokea voittajahäviöjä-asetelmassa helposti omien taitojen olevan puutteelliset, joka saattaa johtaa suostumisen arveluttaviin ehtoihin. Yksilöllistetyssä kulttuurissamme nuorisokasvatuksen haasteena on tukea nuoria kasvamaan vahvoiksi yhteisön jäseniksi. (Nivala & Saastamoinen 2010, 16–17.)

Ihmisen yksilöllisyyteen ja sosiaalisuuteen kiinnittyy yhtä aikaa huomio, kun ihmistä tarkastellaan persoonana. Persoonan käsitteellä ei tarkoiteta ihmisen persoonallisuutta, vaan tarkoitetaan tapaa ymmärtää ihmistä ja ihmisen suhdetta toisiin ihmisiin ja maailmaan. Käsitteellä persoona kuvataan ihmisen kasvua ja kehitystä yksilönä. Individualistisessa eli yksilökeskeisessä merkityksessä ei ymmärretä yksilöllisyyttä, vaan sillä tarkoitetaan jokaisen ihmisen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta omana itsenään. Jokaisella ihmisellä on arvo ihmisenä riippumatta esimerkiksi uskonnosta, sosiaalisesta asemasta, ihonväristä tai sukupuolesta. Persoonan käsitteellä voidaan kuvata myös yhtä ihannetta siitä, mihin ja millaiseen elämään tulisi ihmisellä olla mahdollisuus. Ihanteessa on keskeistä persoonan kyky kehittyä,

kasvaa ja tulla omaksi itsekseen. Persoonan käsitteessä sosiaalisuudella viitataan luontaiseen ihmisen yhteisöllisyyteen. (Nivala & Rynnänen 2019, 92–93.)

Yksilöllisyydellä tarkoitetaan sitä, jonka kautta yksikään ihminen ei ole samanlainen. Vahva yksilöllisyys voidaan nähdä hyvänä itsetuntemuksen, luovuutena sekä persoonallisuutena. Yleensä yksilöllisyys on vahvempaan sellaisilla ihmisillä, jotka tutkivat omaa identiteettiään säännöllisesti tai ovat kohdanneet vaikeuksia oman identiteettinsä kanssa. Näin ollen voidaan sanoa, että omaa yksilöllisyyttä on mahdollisuus kehittää. (Dollinger & Dollinger 1997, 337–338.) Modernin merkityksen mukaan yksilöksi tullaan yksilöllisen erityisyyden myötä, psyykkisesti yksilö on erillinen ja erityinen. Psykologisesti katsottuna yksilöllisyys tarkoittaa, että ihmisen toimintaa ohjaavat omasta elämästä nousevat tavoitteet, eivätkä ulkoiset tekijät kuten ryhmäpaine, perinne tai yhteisölliset velvollisuudet. Yksilöllisyys pitää sisälleen itsenäisyyden ja vallan päättää omista asioista. (Saukkonen 2003, 21.)

3.3 Varhainen tuki

Varhaisella tuella tarkoitetaan sosiaalista työtä, jossa keskeisenä lähtökohtana on löytää sekä havaita henkilöitä, jotka tarvitsevat tukea. Työssä on tarkoituksena tunnistaa erityisen tuen tarpeita sekä järjestää sopivaa matalan kynnyksen tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarkoituksena on tarjota oikeanlaista tukea jokaisen omista lähtökohdista sekä estää ongelmien paheneminen. Yhtenä tavoitteena on myös elämän hyvinvoinnin edellytyksien löytäminen sekä niiden vahvistaminen tuen avulla. (Nivala & Rynnänen 2019, 268, 279.) Toiminnan keskiössä on ihmisten aito osallisuus, yhteistyössä rajojen ylittäminen joustavasti sekä läheisten ihmisten tuen hyödyntäminen. Tarpeeksi varhaisessa vaiheessa tarjottu laadukas tuki on tuloksellista ja vaikuttavaa. (Pieksämäen kaupunki 2012, 3.)

Ongelmat voivat olla oppilaslähtöisiä tai koulun ulkopuoliseen ympäristöön liittyviä, mutta usein kyse on usean eri tekijän muodostamasta yhteisen vaikutuksen tuloksesta. Kyse voi olla monimutkaisista tilanteista, joista on muodostunut ongelmavyöhyke. Erilaisien keinojen ja tapojen avulla voidaan puuttua nuorella

esiintyvään poikkeavaan käytökseen, oppimisvaikeuksiin tai hyvinvointiin kohdistuviin uhkaaviin tekijöihin. (Kuronen 2010, 178.) Pyrkimyksenä on ohjata nuori tarpeellisiksi katsottujen palveluiden piiriin (Nivala & Ryyänen 2019, 279). Tarkoituksena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä estää ongelmien kasautuminen tai kärjistyminen. Tukea nuoren tilanteeseen voi antaa usea eri ammattilainen. (Kuronen 2010, 178.)

Inklusiivisen koulun idean mukaan, jokaisella tulisi olla mahdollisuus käydä samaa koulua erityistarpeista huolimatta. Tällaista ideaa toteutettaessa on kuitenkin otettava huomioon jokaisen yksilölliset tarpeet sekä tavoitteet edistämään terve kasvu ja kehitys. Jokaisessa tilanteessa inklusiivisen toiminnan periaatteet eivät ole vaihtoehtona paras kouluyhteisön tai nuoren kannalta. Varhaisen tuen tarve voi johtaa tilanteeseen, jossa opiskelija joutuu arvioiduksi ”riskilinnien” läpi, jossa on pyrkimyksenä tunnistaa ongelmat sekä riittävän varhaisessa vaiheessa riittävä huolestuminen. Varhaisella tuella tarkoitetaan hyvää, mutta se saattaa kääntyä itseään vastaan aiheuttaen leimaantumisen epänormaaliksi väärin perustein. Tällainen leimaantuminen saattaa vaikuttaa nuoren omaan minäkuvaan sekä omanarvontuntoon. (Nivala & Ryyänen 2019, 271, 280.)

Sosiaalipedagoginen varhainen tukeminen pyrkii painottamaan nuorten omaa asiantuntijuutta, kuuntelemista, voimavarojen tunnistamista sekä yhteisöllisiä näkökulmia. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle nuorelle tunnetuksi tuleminen omana itsenään, omassa arjessa kohdatuksi ja arvostetuksi tuleminen sekä omissa yhteisöissä tuetuksi tuleminen. Työtä ei saa määrittää tavoite tunnistaa poikkeavuuksia tai huolenaiheita. Ensisijaisina tavoitteina työssä ovat ihmisten kohtaaminen, heidän kasvunsa tukeminen kokonaisvaltaisesti sekä hyvän elämän edellytyksien vahvistaminen. Tavoitteena on jokaisen nuoren ainutlaatuisuuden tukeminen ja kunnioittaminen sekä yksilöllisen kehityksen ja kasvun edellytyksien vahvistaminen. Työtä tarvittaessa toteutetaan vahvemmin tukien, mutta ihmisen omaa subjektisuutta aina kunnioittaen. (Nivala & Ryyänen 2019, 280.)

3.4 Nuorten hyvinvointi 2020-luvulla

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos toteuttaa peruskouluissa, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa kouluterveyskyselyn vuosittain. Tuloksia tarkastellessa esiin nousee covid-19 pandemian vaikutukset nuorten hyvinvointiin. Kyselyn tuloksissa toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa koulunkäynnistä pitävien määrä on laskenut, selkeä muutos on tapahtunut etenkin tyttöjen kohdalla. Muutos on noin 10 % vuosien 2019 ja 2021 välillä, niin lukiota kuin ammatillista oppilaitosta käyvien tyttöjen kohdalla. Poikien osalla muutos ei ole yhtä suuri. (Helenius 2022, 16.)

Kouluterveyskyselyn tuloksista selviää myös, että opiskelijat kokevat heidän vaikuttamismahdollisuuksiensa laskeneen niin lukiossa kuin ammatillisessa oppilaitoksessa. Etenkin lukiota käyvien keskuudessa koetaan vaikutusmahdollisuuksien heikentyneen tarkasteltaessa vuosien 2019 ja 2021 välillä tapahtunutta muutosta. Koulu-uupumus on lisääntynyt covid-19 pandemian aikana runsaasti etenkin toisen asteen tyttöjen vastauksien perusteella. Sama on huomattavissa myös poikien tuloksissa, mutta ei yhtä runsaana. (Helenius 2022, 19–20.)

Kyselyssä on myös kartoitettu, miten lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa käyvien opiskelijoiden näkökulmasta toteutuu mahdollisuus keskustella koulussa mieltä painavista asioista aikuisen kanssa. Tuloksissa selviää, että vuodesta 2019 vuoteen 2021 mahdollisuudet ovat hieman heikentyneet. Kuitenkin ammatillista oppilaitosta käyvien poikien vastauksien perusteella mahdollisuudet ovat hieman parantuneet. (Helenius 2022, 20.)

Positiivisia muutoksia on kuitenkin myös tapahtunut. Toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa koetaan työrauhan parantuneen sekä opettajien oikeudenmukaisen ja välittävän kohtelun lisääntyneen. (Helenius, 2022, 17–18.) On tärkeää pyrkiä ylläpitämään ja kehittämään myös hyvässä tilanteessa olevia opiskeluun ja oppilaitoksiin liittyviä ilmapiirin kohteita.

Tarkasteltaessa kouluterveyskyselyn tuloksien osiota, jossa käsitellään opiskelijoiden mielenterveyttä korona-aikana, nousee esiin ikäviä muutoksia. Yhteydenpito kavereiden kanssa on vähentynyt, yhä useampi nuorista kokee itsensä yksinäiseksi, syömishäiriön riski kasvanut etenkin tytöillä, erilainen ahdistuneisuus on yleistynyt sekä yhä useampi on kokenut masennusoireilua, joka on jatkunut vähintään kahden viikon ajan. (Helenius 2022, 32–39.) Korona-aika on vaikuttanut etenkin nuorten mielenterveyteen negatiivisesti, joten olisi tärkeää panostaa myös kouluissa sen tukemiseen.

Kyselyn tuloksissa nousi esiin, miten opiskeluhuollon palveluista koulukuraattorin ja koulupsykologin palveluiden tarve on kasvanut verrattaessa vuotta 2019 ja 2021. Vastaavasti terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotolla käyvien määrät ovat vähentyneet, lukuun ottamatta ammatillista oppilaitosta, jossa käynnit lääkärin vastaanotolla ovat lisääntyneet. Kyselyn yhteenvedosta on havaittavissa, miten koulupsykologi ei ole pystynyt antamaan tukea ja apua nuorille hyvinvointiin vuonna 2021 yhtä paljon kuin aikaisemmin. Tarve on lisääntynyt vuonna 2021, jolloin suurempi osa tarvitsijoista on jäänyt avun ulkopuolelle kuin vertaus vuonna 2019. (Helenius 2022, 65–67.) Tarve nuorten keskuudessa etenkin mielenterveyteen liittyvän tuen ja avun saannin kanssa on lisääntynyt, jolloin koulussa työskentelevien aikuisten tarve on myös kasvanut.

4 NUORISOTYÖ

Nuorisolaille on asetettu viisi tavoitetta, jotka ovat nuorten harrastamisen ja toiminnan tukeminen kansalaisyhteiskunnassa, kasvu- ja elinolojen parantaminen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeuksien toteutumisen edistäminen, osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä yhteiskunnassa toimimisen kyvyn ja edellytysten edistäminen ja itsenäistymisen, kasvun sekä yhteisöllisyyden ja näihin liittyvien taitojen ja tietojen oppimisen tukeminen. Nuorisolaki (1285/2016) ohjaa nuorisotyötä, lain mukainen määritelmä nuorelle on alle 29-vuotiaat. (L21.12.2016/1285, 2§, 3§.)

Nuorisotyössä on tarkoituksena tukea nuorten itsenäistymistä, kasvua ja osallisuutta yhteiskunnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023.). Nuorisotyössä nuorten ja lasten kohtaaminen tapahtuu erilaisissa toimintaympäristöissä. Kohtaaminen voi tapahtua kasvokkain tai internetin välityksellä. (Oinas, Pietilä & Tuohino 2020, 9.) Nuorisotyön toimintakenttä on hyvin laaja, mutta vaikutusmahdollisuudet nuorisotyössä ovat kuitenkin rajalliset. Nuorten elämänpiiriin kuuluvien toimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään parantamaan vaikuttavuutta sekä parantamaan useampien kohderyhmään kuuluvien nuorten saavutettavuutta. Nuorisotyöllä pyritään tukemaan nuorten suhdetta toisiin nuoriin, luotettaviin aikuisiin, palvelujärjestelmään ja rakenteisiin, omaan lähiympäristöön ja alueeseen, päätöksentekoon ja yhteiskuntaan, maailmaan, kulttuuriin sekä luontoon. (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015, 62–63.)

VANUPO eli Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma on valtioneuvoston lakisääteinen nelivuotiskausittain hyväksymä ohjelma (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020:2, 7.). Ohjelman valmistelussa ovat mukana opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä muiden asianomaisten ministeriöiden kanssa. (L21.12.2016/1285, §5.) Tavoitteena on nuorten kasvu- ja elinolojen edistäminen. Ohjelmassa määritellään nuorisopoliittiset tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Lisäksi tämä linjaa nuorisotyötä, johon lukeutuu myös

kansalliset ja kansainväliset tavoitteet sekä nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten painopisteet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020:2,7.) Ohjelman toteutumista seurataan sekä tarvittaessa tarkistetaan. (L21.12.2016/1285, §5.) Säädösperustana VANUPOssa toimii nuorisolaki 1285/2016. Hallituksen linjaamat kolme nuorisopoliittista tavoitekokonaisuutta vuosille 2020–2023 ovat:

- ”Nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee
- Nuorella on keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen
- Nuori luottaa yhteiskuntaan – yhdenvertaisuus ja turvallisuus vahvistuvat”.

Suomen kaksikielisyys toimii lähtökohtana ohjelman toimenpiteiden toteutuksessa. Nuorten erilaiset lähtökohdat kuten kieli, toimintakyky tai sukupuoli otetaan huomioon ohjelman toimeenpanossa. Tarkoituksena on edistää jokaisen nuoren yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022:2, 8, 10–11.)

4.1 Koulunuorisotyö

Koulussa tehtävä nuorisotyö on nuorilähtöistä sekä ennaltaehkäisevää kasvatustyötä. Nuorisotyön keskeisimpinä tavoitteina on edistää nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta sekä kouluviihtyvyyden kannalta tärkeiden asioiden parantaminen kuten turvallisen ja yhteisöllisen ilmapiirin kehittäminen. (Koirikivi, Virkkala & Heikkilä 2018, 8.) Turvallinen ilmapiiri mahdollistaa nuorten oppimisen sekä toimeen tulon keskenään (Göös 2021). Koulunuorisotyön tavoitteena on saada liitettyä nuorisotyö osaksi koulun arkea sekä koulujen kasvattajayhteisöä (Kivijärvi, Kauppinen, Kiilakoski & Leskinen 2022, 59). Nuorisotyöllä tuetaan nuoria, koulun arkea sekä opetus- ja kasvatustyötä. Toiminnan tärkeä lähtökohta on nuorilähtöisyys, nuorten toiveet ja ajatukset otetaan huomioon sekä toiminnan suunnittelu ja toteutus tehdään yhdessä nuorten kanssa. Nuorisotyöntekijä tukee nuorten kasvua sekä kehitystä kiireettömällä kohtaamisilla niin yksilö kuin ryhmätasolla. (Koirikivi ym. 2018, 8.) Kiilakosken (2016) mukaan koulussa toteutettavaa nuorisotyötä voidaan tehdä yksilötyönä, pienryhmätyönä, luokkien

kanssa tehtävänä työnä, koko koulun kanssa tehtävänä työnä, pitkäkestoisina yhteisöllisinä toimintoina sekä koulun ja perheiden välisenä työnä.

Koululla ja nuorisotyöllä on yhteistyöstä pitkä historia. Osapuolet ovat kuitenkin toteuttaneet omien tarkoituksiensa sekä etujensa lähtökohdista yhteistyötä. Yhteistyön mahdollisuuksia ja reunaehtoja on säädellyt koulun toimintakulttuurin käytännöt sekä lakisääteiset tehtävät. Työ on ollut suunnitelmatonta ja jäänyt irralliseksi toiminnaksi, jota nuorisotyöntekijät ovat satunaisesti toteuttaneet koulun arjessa. Yhteistoiminta on kuitenkin kehittynyt ja uusia muotoja on syntynyt, työ on alkanut kehittymään tavoitteelliseksi ja dialogiseksi yhteistyöksi. Nuorisotyöntekijöille on löytynyt tilausta ja tarvetta kouluissa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 14.) Vuonna 2019 toteutetussa Kunnallisesta nuorisotyöstä -kyselyssä nousi esiin, että koulu on toiseksi yleisin toimintaympäristö, jossa nuorisotyötä toteutetaan nuorisotalojen jälkeen. (Kivijärvi ym. 2022, 50.)

Kuntien sekä toimijoiden keskuudessa nuorisotyöstä kouluissa käytetään eri nimeä. Useimmissa kunnissa työtä kutsutaan nuorisotyöksi kouluissa tai koulunuorisotyöksi, tavoitteiltaan nämä ovat verrannollisia. Nuorisotyön asema- ja toimintakulttuuri kouluissa ei ole täysin samanlainen missään, työtehtävistä ja työstä on kuitenkin löydettävissä perusteista ja ominaispiirteistä samankaltaisuuksia. Lähtökohdat, josta asema työlle on muodostunut ovat hyvin erilaisia sekä vaikuttavia tekijöitä on paljon. Nuorisotyön asema voi olla erilainen samassa kunnassa eri kouluissa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 15 & 36.)

Rakenteet kouluissa harvoin tukevat valmiiksi nuorisotyötä. Rakenteiden muutos ja rajojen siirtäminen on edellytys monille toiminnoille. Nuorisotyön paikka ei yleensä löydy heti vaan ensin on keskusteltava useiden toimijoiden kanssa. Näkökulmat ja kehittämissuunnat saattavat olla hyvin eriävät toisistaan. (Kiilakoski 2016, 86.) Koulun ja nuorisotyön yhteistyön perustan luovat yhteiset lait, näihin kuuluvat nuorisolaki, koulun opetussuunnitelmien perusteet, lastensuojelulaki sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 27).

Koulun ja koulunuorisotyöntekijän on hyvä laatia aina suunnitelma yhteistyölle. Kouluyhteistyösuunnitelmaan tavoitteiden laatimiseen on hyvä käyttää opetussuunnitelmaa. Yhteiset toimintaperiaatteet löytyvät tavoitteiden avulla, jonka kautta löytyvät seuranta/arviointi menetelmät sekä käytännön toimenpiteet. Suunnitelma tulisi laatia rehtorin, koulunuorisotyöntekijän ja hänen esimiehensä kesken. Alueen sekä koulun nuorten erityispiirteet sekä tarpeet tulee huomioida suunnitelmassa ja sitä tehdessä. Arviointimenetelmien avulla on mahdollisuus nostaa esiin tarpeet, joihin voidaan seuraavana vuonna kohdistaa toimenpiteitä. (Moilanen 2021, 2.)

Nuorisotyöntekijä tuo kouluun aikuisen, jonka luo mennessä ei tarvitse etukäteen varata aikaa. Nuorisotyöntekijä on aikuinen, jolla on aikaa kohdata ja kuunnella. (Koirikivi ym. 2018, 8.) Kyse on myös aikuisesta, joka antaa mahdollisuuden nuorille kohtaamisiin, jossa ei tapahdu arviointia tai anneta sanktioita (Kantonen, Hännikäinen-Uutela & Kiilakoski 2021, 6). Kohtaamiset ovat kiireettömiä niin yksilö- kuin ryhmätasolla. Tapaamisilla nuorisotyöntekijä voi tarjota tukea nuorten kasvuun ja kehitykseen. Vastaanotolle tulo ja osallistuminen nuorisotyöhön on aina nuorelle vapaaehtoista. (Koirikivi ym. 2018, 8.)

4.2 Kouluvalmentaja

Kouluvalmentajan työ sijoittuu koulun toimintaympäristöön ennen koulupäivän alkua, sen ajan sekä jälkeen, tarkoituksena on edistää oppilaiden hyvinvointia sekä tukea koulunkäyntiä lähellä oppilaiden arkea. Kouluvalmentajan työn toimintakentästä sekä laajuudesta päättää opetuksen järjestäjä. Kyseisiin päätöksiin vaikuttavat muun muassa palvelurakenteet, koulun henkilökunnan työtehtävät sekä koulussa työskentelevien muiden henkilöiden työtehtävät. Koulun tarpeet sekä suunnitelmat, jotka edistävät hyvinvointia ohjaavat kouluvalmentajan toimintaa. (Vilén 2022.) Jokaisella koululla on oltava opiskeluhoitosuunnitelma, jonka avulla seurataan opiskeluhoitoa toteutumista, arviointia ja kehittämistä (L30.12.2013/1287, 13§.). Kouluissa rakenteet ovat erilaisia, jolloin kouluvalmentajan painopisteet työnkuvassa vaihtelevat ja muotoutuvat vastaamaan jokaisen

koulun omia tarpeita (Salin-Hämäläinen 2020, 32). Kouluvalmentajan työnkuvaan kuuluu oppilaiden opiskeluilmapiirin, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen kouluyhteisössä yhdessä muiden työntekijöiden kanssa (Helsingin kaupunki 2021). Vaasan lyseon lukiossa työskentelevän kouluvalmentajan työtehtävien painopiste on opiskelijoiden yksilöllisessä ohjauksessa. Kouluvalmentaja on helposti lähestyttävä turvallinen aikuinen, joka tarjoaa opiskelijoille seuraa sekä tukea opiskelujen etenemisessä.

Kouluvalmentajan toiminta ei ole opetusvelvollisuuteen sidottua työskentelyä. Ydin työssä koostuu kohtaamisesta oppilaiden kanssa ja kouluun kiinnittymisen tukemisesta yksilön, ryhmien ja yhteisön tasolla. (Vilén 2022.) Kouluvalmentaja ennaltaehkäisee yksinjäämistä sekä kiusaamista, ohjaa oppilaita oikeiden palveluiden piiriin, edistää koulun ja kodin yhteistyötä sekä auttaa oppilaita kehittämään itseilmaisun ja osallisuuden taitoja. Kaikilla oppilailta on samanlainen mahdollisuus kouluvalmentajan palveluihin, palvelun on tarkoitus olla matalan kynnyksen palvelua. (Helsingin kaupunki 2021.) Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) määritetään, että varhainen tuki on turvattava sitä tarvitsevalle sekä turvattava yhdenvertainen laatu ja saatavuus opiskelijoiden tarvitsemissa opiskeluhuoltopalveluissa (L30.12.2013/1287, 2§.). Kouluvalmentajan tarkoitus on olla helposti lähestyttävä aikuinen sekä antaa tukea koulussa oloon ja sinne tulemiseen. Pyrkimyksenä on oppilaslähtöisesti vähentää ongelmia, jotka estävät koulussa oloa, opettajien tai oppilashuollon henkilökunnan kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti. (Vilén 2022.)

Ensisijainen työtehtävä kouluvalmentajalla on oppilaiden hyvinvoinnin parantaminen, jolloin he kykenevät paremmin oppimaan uutta. Kouluvalmentaja yhteisöllisen opiskeluhuollon jäsenenä osallistuu viihtyvyyden, hyvinvoinnin sekä turvallisuuden ylläpitämiseen ja edistämiseen koko oppilaitosyhteisössä. (Vilén 2022.) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) yhtenä tarkoituksena on opiskelijoiden oppimisen, terveyden, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä ongelmien syntymisen ehkäiseminen (L 30.12.2013/1287, 2§.). Kouluvalmentajan työ

pitää sisällään myös tunne- sekä vuorovaikutustaitojen ja ryhmäytymisen tukemista. Kouluvalmentaja tukee harrastuksissa mahdollisesti pitämällä esimerkiksi välituntitoimintaa tai omia kerhoja koulupäivän päätteeksi. (Mikkonen 2022, 35.)

Yhteisöllisessä opiskeluhuollossa voidaan hyödyntää kouluvalmentajan ammattitaitoa osana moniammatillista työryhmää (Mikkonen 2022, 34). Kouluvalmentaja voi havaita ilmiöitä, jotka ovat lähellä oppilaiden arkea, ja hän voi tuoda näitä esiin muille oppilashuollon ryhmän jäsenille (Vilén 2022). Kouluvalmentajan työnkuvaa määriteltäessä on koulukuraattorin ja -psykologin työnkuvat otettu huomioon. He kaikki täydentävät yhdessä toiminnallaan sekä osaamisellaan hyvän arjen toteuttamista koulussa. (Helsingin kaupunki 2021.) Sivistystoimessa kouluvalmentajat kuuluvat koulun muuhun henkilöstöön Perusopetuslain 37§ mukaan (L21.8.1998/628, 37 §).

5 OSALLISUUS

Osallisuus käsitteenä jakautuu kahteen osa-alueeseen: poliittiseen sekä sosiaaliin. Päätöksenteko, osallistuminen, vaikuttaminen, muutosten näkeminen sekä vallan jakaminen ja vastuu korostuvat poliittisessa ulottuvuudessa. Sosiaalisessa ulottuvuudessa on kysymys arvostuksesta, jäsenyydestä, kuulumisesta, toimivista suhteista sekä turvallisesta ja hyväksytystä olosta yhteisön jäsenenä. Käytännössä ulottuvuudet voivat sitoutua yhteen, mutta ne voidaan analyttisesti erotella toisistaan. (Mikkonen 2022, 19.)

Kuuluminen voidaan liittää vahvasti osallisuuden käsitteeseen. Prosessina kuuluminen on yhteyden tuntumista johonkin, kuten ihmisiin tai paikkoihin, jotka tuntuvat oikealta ja hyvältä sekä tätä kohtaan on syntynyt erityinen suhde. Kuuluminen on ihmisen yhteisymmärrystä oman itsensä sekä ympärillä olevan maailman kanssa, kyseessä on syvempi kokemus kuin tunnetila. Kuulumisesta voidaan puhua silloin, kun ihminen näkee sen osana käsitystä itsestään. Kuuluvuuden tunne tuo ihmiselle tunteen, että voi olla oma itsensä kaikilla tavoin. Kuuluvuuden tunne voi tuntua kotoisalta. Kyseessä on turvallisuuden tunne, jolloin voidaan tuntea negatiivisia tunteita myös turvallisesti, helppouden ja mukavuuden tunteiden lisäksi. (Nivala & Ryyänen 2019, 140–141.)

Tunnetta kuuluvuudesta toisiin sekä ympäristöön voidaan kehittää vuorovaikutuksessa, jossa on mahdollisuus luoda sekä jakaa yhteistä kulttuuria. Yhteinen toiminta on kuuluvuuden perusta, jolla mahdollisestaan tunne jäsenille yhteisössä, että jokainen on merkityksellinen ja arvokas. Jokaisella jäsenellä yhteisössä tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa ja kehittää yhteistä toimintaa. Jokaisella yhteisön jäsenellä on oltava mahdollisuus omaan identiteettiin, nähdäksensä tulemiseen sekä kokemukseen kokea itsenä tärkeäksi osaksi yhteisöä juuri sellaisena kuin on. Vaikuttaminen tuo mukanaan kuitenkin myös vastuuta yhteisöstä ja siihen liittyvistä asioista. Jokaisella yhteisön jäsenellä on velvollisuus hyväksyä jokainen yhteisön jäsen omana itsenään. (Nivala & Ryyänen 2019, 138 & 140–141.)

Yhteisön luoma tila, jossa ilmapiiri on hyväksyvä ja turvallinen, on kuulumisen pohjalta tapahtuvan osallisuuden kehittymisen kannalta välttämättömyys (Nivala & Ryytänen 2019, 141). Osallisuuteen kuuluvan sosiaalisen ulottuvuuden osa-alueiden kuten liittymisen, kuulumisen ja kiinnittymisen tukeminen vaatii oppilaiden sekä sukupolvisuhteiden välillä tapahtuvan vuorovaikutuksen huomioon ottoa (Salin-Hämäläinen 2020, 10).

Sosiaalipedagogiikassa osallisuus nähdään suhteena. Osallisuus toteutuu yksilön ja yhteisön välisessä suhteessa silloin, kun ihminen toimii osana, on osa ja kokee olevansa osana yhteisöä. Toteutuessaan osallisuus vaatii kuulumista johonkin, osallistumista sekä tunteen kuulumisesta. Jokaisen näistä on toteuduttava yhdessä. Tuntemus ulkopuolisuudesta, toivomus sisälle pääsystä ja kaipuu kuulua jonnekin määrittävät kuulumista samoin, kuin se mihin kuuluu ja mitä on. Kuuluvuus aiheuttaa vahvoja tunteita, joita ovat esimerkiksi ilo, tyytyväisyys, onnellisuus sekä kokemus täyttymyksestä, mutta vastaavasti kuulumattomuus saattaa aiheuttaa ikäviä tunteita kuten toivottomuutta, ahdistusta sekä masennusta. (Nivala & Ryytänen 2019, 142.)

Usein on noussut esiin, miten suomalaisissa kouluissa merkittävänä kehittämis-kohteena osallisuus on. Kokemus siitä, että koulussa pääsisi osallistumaan päätöksentekoon ei toteudu. Laissa määritetään jokaisen oppilaan mahdollisuudesta osallistua laajoihin koulun kehittämiskysymyksiin kuten koulua koskeviin sääntöihin tai opetussuunnitelmiin. Asiaa ei laissa kuitenkaan jaotella, millaisilla konkreettisilla keinoilla osallisuutta voitaisiin lisätä. (Mikkonen 2022, 19–20.) Laissa nousee esiin toimintamenetelmä, joka on pakollinen. Kyse on oppilaskunnasta, joka on pakollinen lain mukaan jokaisessa peruskoulussa. (Kiilakoski 2016, 42.) Jokaisella oppilaitoksella, jotka järjestävän lukiokoulutusta, on oltava opiskelijoista koostuva opiskelijakunta. Opiskelijakunta edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, osallistumis- sekä vaikuttamisen mahdollisuuksia. (L10.8.2018/714, 33 §.)

Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus perusopetuslain mukaan huolehtia jokaisen oppilaan osallistumismahdollisuudesta päästä kehittämään ja osallistumaan

koulun toimintaan. Mielenpäänteen ilmaisuun on oltava mahdollisuus oppilailla heitä koskevissa asioissa. (L21.8.1998/628.) Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän velvollisuus. Toimintatavat, joilla osallisuutta voidaan lisätä auttavat myös ennaltaehkäisemään ongelmia, riittävän varhaisessa vaiheessa syntyvien ongelmien tunnistamisen sekä riittävän tuen järjestämiseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 79.) Oppilaan kehitys huomioon ottaen, osallisuuden tulee mahdollistaa oppilaalle oppimiskokemuksia yhdessä toisten kanssa vaikuttamisesta (Kiilakoski 2016, 62).

Lukiota käsittelevässä laissa mainitaan myös, koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta huolehtia opiskelijoiden mahdollisuudesta vaikuttaa toiminnan kehittämiseen sekä mahdollisuudesta osallistua päätöksien valmisteluun, jotka koskevat opiskelijoita tai heidän asemaansa. Opiskelijoille on tiedotettava käytössä olevista vaikuttamis- ja osallistumistavoista koulutuksen järjestäjän toimesta. (L10.8.2018/714, 33 §.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajan työnkuva sekä kartoittaa kouluvalmentajan palvelun tarpeellisuutta sekä palvelua käyttävien opiskelijoiden kokemuksia. Opinnäytetyössä tarkastellaan kouluvalmentajan työn merkitystä osallisuuden, varhaisen tuen ja yhteisöllisyyden sekä yksilöllisyyden näkökulmista. Tutkimus toteutetaan haastatteluina ammattihenkilöstölle sekä kyselylomakkeella palvelua käyttäville opiskelijoille.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tyypillisesti laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on ymmärtää tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä sen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkastellaan teorian, empirian ja käytännön yhteyttä. Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan myös tulkintaan ja ymmärtämiseen liittyviä prosesseja. Laadullinen tutkimus antaa tilaa moniäänisyydelle ja lisäksi antaa äänen vähemmistölle. Ihmistutkimuksessa ilmiöt ovat aikaan ja paikkaan sidonnaisia. Vuorovaikutuksen seurauksena ne muuttuvat ajan myötä ja sen vaikutuksesta esiin voi nousta uusia puolia sekä erilaisia tulkintoja. (Puusa & Juuti 2020.)

Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostus on merkityksissä siitä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät ilmiön (Kananen 2017, 36). Termiä ”merkitys” käytetään monella eri tavalla. Maailmamme esittäytyy sen suhteen kautta, mikä meille on muotoutunut merkitystemme kautta. Ihminen kiinnittää huomiota ympäristössään sellaisiin asioihin ja sellaisista näkökulmista, jolla on merkitystä ihmisen käytännöllisen toiminnan tukemiseen. (Alasuutari 2014, 59–60.) Opinnäytetyön tavoitteena on saada selvyttä kouluvalmentajan työnkuvaan lukiossa sekä nostaa esiin kouluvalmentajan työn merkitystä opiskelijoiden näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyössä nostetaan esiin kuraattorien näkemykset kouluvalmentajan tarpeesta oppilashuollon näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkastellaan kouluvalmentajan työn merkitystä

osallisuuden, varhaisen tuen sekä yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden näkökulmista, jotka ovat myös osa oppilas- ja opiskeluhuoltolakia (1287/2013). Osallisuus ja varhainen tuki ovat osana opinnäytetyön taustateoriaa, johon aineistoa peilataan.

6.2 Aineiston kerääminen

Aineistoa kouluvalmentajan työnkuvan ja merkityksellisyyden selvittämiseksi kerättiin teemahaastattelujen avulla, jotka toteutuivat yksilö ja ryhmähaastatteluiluina. Opiskelijoilta aineistoa kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Teemahaastattelussa keskeisimmät teemat ja aiheet on ennalta päätetty, lisäksi tutkija voi tehdä tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelu on vapaamuotoinen ja joustava menetelmä, jossa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista ja asioille annettuja merkityksiä ja sitä, miten ne syntyvät vuorovaikutuksessa. Ryhmähaastattelun tavoitteena on saada aikaan keskustelua haastattelijan antamista aiheista tai teemoista. Tämä haastattelumuoto saa osallistujat keskustelemaan asioista, jotka saattavat jäädä itsestäänselvyyksinä tai muusta syystä yksilöhaastattelussa sanomatta. (Puusa & Juuti 2020.) Aineiston kerääminen opiskelijoilta toteutettiin Microsoft Forms -järjestelmän sähköisellä kyselylomakkeella, jolla heidät tavoitettiin parhaiten. Lomake sisälsi avoimia kysymyksiä, joihin opiskelijat saivat vastauksensa kirjoittaa. Kyselyn toteutuksessa lähettäjä olettaa, että vastaanottaja kykenee, haluaa tai osaa ilmaista vastauksessaan itseään kirjallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85).

Tutkimusaineiston hankinnan lähtökohtana ovat tutkimusongelmat ja tutkimustehtävä. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu ei ole puhtaan tiedon etsimistä vaan vuorovaikutusta toisten kanssa. Tutkimuksen päämäärät vaikuttavat siihen millaista tietoa hankitaan, miten niitä tulkitaan ja miten ymmärretään tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden puheita. (Puusa & Juuti 2020.) Opinnäytetyön aineisto kerättiin Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajalta, kahdelta kuraattorilta sekä kouluvalmentajan palvelua käyttäviltä opiskelijoita. Kohderyhmään valikoitui

henkilöitä, jotka työskentelevät yhdessä kouluvalmentajan kanssa ja joilla on näkemystä hänen työstään.

Haastattelukysymykset muodostettiin tutkimusongelmaan liittyvien teemojen mukaisesti. Haastattelujen kysymykset oli rakennettu sen mukaan, kenelle haastattelu oli suunnattu. Kouluvalmentajalle (liite 2), koulukuraattoreille (liite 3) sekä opiskelijoille (liite 4) oli rakennettu omat haastattelu- ja kyselylomakkeet, joissa kysymykset olivat muotoiltu kohderyhmälle sopiviksi. Teemat olivat aineistonkeruuseen osallistuville samat, mutta kysymykset teemojen sisällä olivat kohdenettu vastaajien mukaisesti. Teemat suunniteltiin tutkimuskysymysten ympärille. Haastateltaville lähetettiin haastattelun teemat sekä alakysymykset ennakoon. Tärkeintä haastattelussa on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Tätä varten on suotavaa lähettää haastattelukysymykset tai aiheet hyvissä ajoin haastateltavalle, jotta niihin on mahdollisuus valmistautua. Eettiseltä kannaltakin perusteltua, että haastateltava tietää mistä aiotaan puhua. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86.)

Tutkimushaastattelut voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Erona näiden välillä on yksilöhaastattelun antavan henkilön omakohtaisen kokemuksen ja ryhmähaastattelu puolestaan yhteisön käsityksen ilmiöstä, jota tutkitaan. (Vilka 2021, 122–123.) Haastattelut toteutuivat sovittuina ajankohtina Vaasan lyseon lukiolla. Aikaa haastatteluihin kului noin tunti. Kouluvalmentajan haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna. Tutkimusprosessin aikana Vaasan lyseon lukion kuraattorin tehtäviin vaihtui uusi työntekijä. Kuraattori, joka toimi tehtävässä ennen haastattelua osallistui opinnäytetyön aineiston keruuseen. Hän on tehnyt Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajan kanssa pidempään yhteistyötä kuin tehtävässä juuri aloittanut kuraattori, minkä vuoksi hänen osallistumisensa oli tutkimuksen kannalta tärkeää. Uusi kuraattori suostui osallistumaan opinnäytetyön aineiston keruuseen myös. Hänellä puolestaan oli aiempaa kokemusta yläkoulun

kouluvalmentajan kanssa tehdystä yhteistyöstä. Kuraattorien haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna.

Opiskelijoiden sähköinen kyselylomake välitettiin infokirjeen (liite1) lomassa. Infokirje ja kyselyn linkki lähetettiin kouluvalmentajan kautta niille opiskelijoille, jotka hänen palveluaan käyttävät. Sähköinen kyselylomake tavoitti opiskelijat parhaiten ja he pystyivät lomakkeen täyttämään omalla ajallaan sekä omilla laitteillaan. Kyselylomake sisälsi samat teemat kuin ammattihenkilöstöllä. Kysymykset olivat avoimia, joihin opiskelijat saivat kirjoittaa vastauksensa.

6.3 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi on kytköksissä aineiston hankintaan. Aineiston analyysin tavoitteena on kuvailla, tulkita ja ymmärtää kohteena olevaa ilmiötä (Puusa & Juuti 2020). Opinnäytetyössä käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä kaikki perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa empiirisestä aineistosta edetään käsitteellisempään näkemykseen tutkittavasta ilmiöstä. Teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan alkuperäiseen aineistoon ja näistä muodostuu uutta teoriaa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. Tutkittavasta ilmiöstä tehdyt aiemmat havainnot, tiedot tai teoriat eivät vaikuta analyysiin tai lopputulokseen, sillä analyysi oletetaan olevan aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127; 108.)

Miles ja Huberman (1994) kuvaavat aineistolähtöisen aineiston analyysin kolmi-vaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäisenä vaiheena on aineiston redusointi eli pelkistäminen, toisessa vaiheessa aineisto klauseroidaan eli ryhmitellään ja viimeisessä kolmannessa vaiheessa aineisto abstrahoidaan, jossa siitä luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Ennen ensimmäistä vaihetta haastatteluaineisto muutetaan muotoon, jossa sitä voidaan tutkia. Tässä tapauksessa se

tarkoittaa haastattelunauhoitteiden muuttamista tekstimuotoon eli litterointia. Litteroinnin tulee vastata haastateltavien lausumia ja merkityksiä, joita he ovat antaneet. Puhetta ei saa muokata tai muuttaa millään muotoa. Litteroinnin tarkkuudessa on myös kyse luottamuksellisuudesta. (Vilkkä 2021, 137–138.) Opinnäytetyön haastatteluaineistot nauhoitettiin ja litteroitiin eli muutettiin kirjalliseen muotoon niin, ettei haastateltavien puhetta muutettu tai muokattu missään vaiheessa. Litterointia ei toteutettu tarkimmalla tasolla, jossa huomioidaan haastateltavien puheen lisäksi eleitä tai äänenpainoja. Sanatarkkoja kuvauksia käytetään opinnäytetyön vastauksissa suorina lainauksina (Kananen 2017, 134).

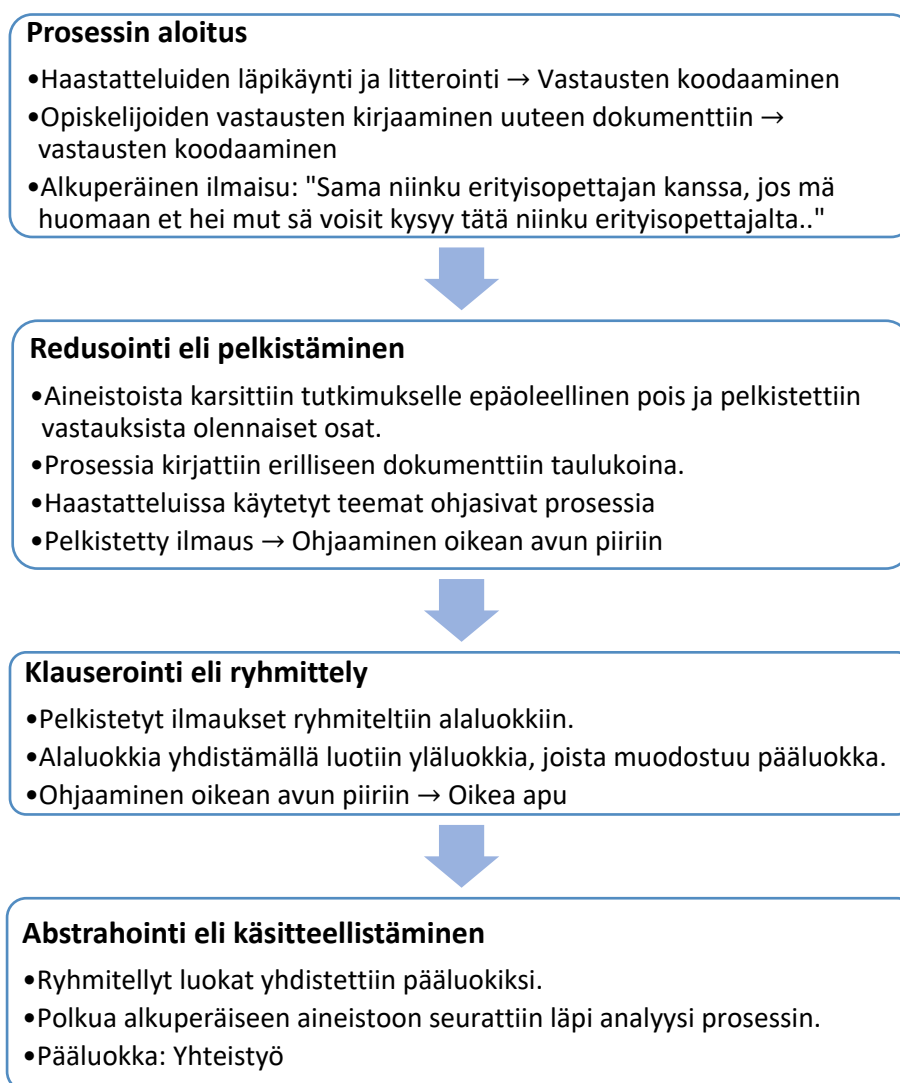
Litteroitu aineisto koodattiin, jonka jälkeen pelkistettiin siten, että aineistosta karjittiin tutkimukselle epäolennainen pois (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Kouluvalmentajan ja kuraattorien vastaukset koodattiin koodein KV, K1 ja K2. Opiskelijoiden sähköisen kyselyn tulokset koodattiin koodein O1-O5 ja kirjattiin yhteen dokumenttiin, jotta niiden analysointi on sujuvaa. Haastatteluissa käytetyt teemat ohjasivat analyysin prosesseja. Aineistot pelkistettiin ja taulukoitiin teemojen mukaisesti, jossa alkuperäiset ilmaukset on muutettu pelkistettyyn muotoon.

Klauserointi eli ryhmittely vaiheessa aineistoista koodatut alkuperäiset ilmaukset käytiin läpi tarkoin ja etsittiin samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Samoja ilmiöitä kuvaavat käsitteet ryhmiteltiin eri luokiksi, näitä kutsutaan alaluokiksi. Luokittelua jatketaan yhdistämällä eri alaluokkia, joista muodostuu yläluokka ja yläluokkia yhdistämällä luodaan pääluokka. Aineistolähtöisyyden takia ei voida etukäteen määrittää, mitä ja minkä tasoisia luokkia voidaan aineistosta muodostaa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124; 127.)

Ryhmittelyn jälkeen seuraa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Tutkimuksen kannalta oleellinen tieto erotetaan ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. Abstrahoinnissa edetään alkuperäisen aineiston ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Luokituksien yhdistämistä jatketaan, niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta

mahdollista. Analyysin aikana on tarkkailtava, että polku alkuperäiseen aineistoon säilyy. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125–126.)

Aineiston analyysissä yhdisteltiin käsitteitä, joilla muodostetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tuloksissa vastauksista muodostetaan käsitteellisempi näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Kuviossa 1 on kuvattu opinnäytetyön aineiston aineistolähtöisen analyysin prosessia.

Kuvio 1. Opinnäytetyön aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–126).

Aineiston analyysin jälkeen kirjataan opinnäytetyön tulokset. Tässä tutkimuksessa koodattu ja luokiteltu aineisto on tutkimuksen kannalta tärkein tulos, joka pyrkii vastaamaan tutkimusongelmaan. Opinnäytetyön tulokset on jaettu analyysin vaiheessa tehtyjen kategorioiden eli tässä tapauksessa teemojen mukaisesti. Tätä mallia käyttäen analysoidusta aineistosta saadaan tuloksia, jotka kuvaavat tiettyä teemaa. (Schreier 2012, 219.)

6.4 Opinnäytetyön eettisyys

Etiikka moraalisisina päätöksinä ja valintoina on osana koko tutkimusprosessia. Eettisiä kysymyksiä liittyy tutkimuskohteeseen ja menetelmän valintaan. Näiden lisäksi aineistonhankintaan, luotettavuuteen, tietojen käsittelyyn ja niiden säilyttämiseen, tutkittavien kohteluun, tutkimustulosten vaikutuksiin sekä lakiin liittyy eettisiä kysymyksiä. (Kuula 2006, 11.) Tutkimuksen eettisyys pohjautuu yhteiskunnan perusarvoihin. Suomen perustuslaki turvaa jokaisen perusoikeudet luvussa 2 (L11.6.1999/731, 2 luku). Opinnäytetyössä tutkijat noudattavat hyvän tieteellisen käytännön ohjeita. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeet kattavat koko tutkimusproessin kuten myös etiikka moraalisisissa päätöksissä ja valinnoissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019).

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin kuraattorien ja kouluvalmentajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta, josta lopullinen aihe sekä idea työlle syntyi. Tutkimuslupa vaiheessa kysyttiin Vaasan lyseon lukion rehtorilta kiinnostusta osallistua opinnäytetyöhön. Rehtorin myönteisen vastauksen jälkeen varmistettiin kouluvalmentajan sekä kuraattorien halukkuus osallistua tutkimukseen. Tutkimuslupa haettiin Vaasan ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti siihen tarkoitettulla lomakkeella. Lomake lähetettiin sähköpostitse lukion rehtorille tutkimussuunnitelman kanssa.

Opiskelijoille lähetettiin infokirje (liite 1), jossa kerrottiin opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kyselyn vastausten liittyvän opinnäytetyömme aineistonkeruuseen. Lisäksi kirjeessä kerrottiin opinnäytetyöntekijöiden nimet ja yhteystiedot.

Kirjeessä mainittiin myös osallistumisen olevan täysin vapaaehtoista ja vastaukset käsitellään anonyymisti sekä tuhoaan kun opinnäytetyö on valmis. Nuorisotutkimuksessa tarkoituksena on tutkia nuoria heidän omilla ehdoillaan. Pyrkimyksenä on ymmärtää millaisia merkityksiä nuoret antavat itse omalle toiminnalleen eli saada nuorten oma ääni kuuluville aikuisten puheen takaa. Eettisesti toimivan tutkimuksen tärkeimpänä osana pidetään luottamussuhdetta tutkijan ja tutkittavan nuoren välillä. (Lagström, Pösö, Rutanen & Vehkalahti 2010, 15–17.)

Suomessa kaikilla tieteenaloilla tutkijaa ohjaavat yleiset eettiset periaatteet. Kun tutkimus kohdistuu ihmiseen, on peruslähtökohtana tutkittavien luottamus tutkijoihin ja tieteeseen. Tutkimuksessa on kunnioitettava osallistuvien henkilöiden ihmisarvoa sekä oikeuksia. Keskeinen eettinen periaate on osallistujan suostumus tutkimukseen. Alaikäisiin kohdistuvassa tutkimuksessa noudatetaan eettisiä ohjeita osallistujan iästä riippumatta. Nuoreen kohdistuvassa tutkimuksessa on huomioitava, että nuori saa ymmärrettävästi tietoa tutkimuksesta. Jos nuori on täytännyt 15 vuotta riittää tutkimukseen osallistumiseen hänen oma suostumuksensa. Alle 15-vuotiaan kohdalla ensisijaisesti päätöksen tekee huoltaja. (Kohonen ym. 3/2019.) Opiskelijat, joilta aineistoa kerättiin, olivat kaikki yli 15-vuotiaita. Lomakkeessa kysyttiin opiskelijoiden suostumus käyttää heidän vastauksiaan opinnäytetyössä.

Tätä tutkimusta varten kerättyä aineistoa käsitellään anonyymisti eli haastateltavien henkilöllisyyttä ei paljasteta. Haastattelut nauhoitetaan tulosten kirjaamista varten. Nauhoitteet litteroidaan eli muutetaan kirjalliseen muotoon ja tämän jälkeen nauhoitteet tuhoaan. Haastateltavilta ei kysytä nimiä tai muita tietoja, jotka mahdollistavat tunnistettavuuden. Tutkimusetiikan perusteet takaavat tutkittavalle yksityishenkilölle kuin organisaatiolle mahdollisuuden säilyttää anonymiteetti valmiissa tutkimuksessa. Aina tutkittavat eivät halua, että henkilöllisyys tai organisaatio salataan. Yksityisyyden suojaamisen lisäksi tutkijan on oltava luottamuksellinen. Tutkijalle luottamuksellisuuden takaaminen on moraalinen

velvollisuus, joka on laissa määrätty. (Mäkinen 2006, 115–116.) Kohdeorganisaatio antoi luvan käyttää organisaation nimeä opinnäytetyössä.

6.5 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteistä ohjetta. Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, jolloin painotus kohdistuu sen sisäiseen johdonmukaisuuteen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on huomioitava, että lukioilla on riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus on toteutettu. Raportin tulee olla selkeä kuvaus tutkitusta ilmiöstä sekä tutkimusprosessista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–164.) Opinnäytetyöprosessissa on dokumentointiin kiinnitetty erityistä huomiota ja asiat on kirjoitettu ylös asian mukaisesti. Raporttiin on kuvailtu tarkasti opinnäytetyössä käytettyjä teorioita, menetelmiä sekä analyysin toteutus on kuvattu tarkoin.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan pohtia kolmen käsitteen avulla, jotka ovat uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys. Uskottavuudella viitataan siihen, että tutkimuksen kohteena olevat henkilöt, kollegat sekä tutkimuksen lukijat hyväksyvät tutkimuksen tulokset tosiksi. Lisäksi heidän tulee luottaa siihen, että aineisto on kerätty asianmukaisesti ja analysoitu huolellisesti. Uskottavuutta laadullisessa tutkimuksessa lisää se, että tutkija pyrkii tutkimuksen aikana tunnistamaan omaa subjektiivisuuttaan sekä niitä arvoja, joilla on merkitystä koko tutkimusprosessin ajan sekä lopputulosten kannalta. Ihmistieteissä tutkija ja tutkimuskohde ovat vuorovaikutuksessa keskenään, jolloin tutkijan subjektiivisuus ja reflektio ovat edellytyksiä luotettavalle tutkimukselle. (Puusa & Juuti 2020.) Tutkimukseen on haastateltu kouluvalmentajaa ja kahta koulukuraattoria, lisäksi opiskelijoille lähetettiin sähköinen kysely, jotta aineistoa saadaan kerättyä mahdollisimman paljon ja eri näkökulmista, kuitenkin rajaten osallistujat palvelun tunteviin tai käyttöviin henkilöihin. Tutkijoilla itsellään ei ollut aikaisempaa kokemusta tai tietoa kouluvalmentajan tekemästä työstä, joten opinnäytetyöprosessissa tutkijoilla ei ollut ennakkokäsityksiä tai mielipiteitä aiheeseen liittyen. Lukiossa opiskelu ja sen

opiskeluympäristö on puolestaan tutkijoille tuttua, joka aineistoa kerätessä helpotti asioiden ymmärtämistä ja näin ollen lisää luotettavuutta.

Luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa on tutkijan arvioinnin ja näytön varassa. Yleiset tieteellisen tutkimuksen luotettavuusmittarit ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan pysyvyyttä eli tutkimusta toistettaessa saadaan samat tutkimustulokset. Validiteetilla tarkoitetaan oikeiden asioiden tutkimista, mikä liittyy tutkimuksen suunnitteluun ja osittain aineiston oikein tehtyyn analyysiin. (Kananen 2017, 175–176.) Tämä tutkimus on toistettavissa ja uudet tutkimustulokset tulevat vastaamaan saamiamme tuloksia. Opinnäytetyöprosessi aloitettiin huolellisella suunnittelulla, joka vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen sekä koko opinnäytetyöprosessin sujuvaan etenemiseen. Tutkimuksen aineistonanalyysi toteutettiin huolellisesti selkeän kuvion mukaan (kuvio 1.) ja tuloksissa nostetaan esiin useita sanatarkkoja suoria lainauksia kerätystä aineistosta, joka vahvistaa tulosten luotettavuutta.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyön tulokset on esitelty abstrahoinnin eli käsitteellistämisvaiheessa saatujen pääluokkien mukaisesti. Pääluokiksi muodostuivat työnkuva ja rooli, yhteistyön merkitys, osallisuus, varhainen tuki sekä yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. Tuloksilla saadaan muodostettua kuvaa siitä, mitä lukion kouluvalmentajan työtehtävät pitävät sisällään sekä millainen rooli kouluvalmentajalla on Vaasan lyseon lukion kouluyhteisössä. Tuloksissa nähdään opiskelijoiden ja opiskelijahuollon näkemys kouluvalmentajan työn merkityksestä sekä työnkuvasta. Lisäksi tulokset kertovat kuinka opiskelijoiden sekä ammattihenkilöstön näkemykset kouluvalmentajan työstä ja sen merkityksestä kohtaavat.

7.1 Kouluvalmentajan työnkuva ja rooli kouluyhteisössä

Kouluvalmentaja on vielä melko uusi toimija Vaasan Lyseon lukion kouluyhteisössä. Kouluvalmentajan työtehtäville ei ole vielä määritelty yhteisiä valtakunnallisia raameja, joiden pohjalta työtehtäviä voisi lähteä toteuttamaan koulun tarpeisiin vastaavaksi. Kouluyhteisön sisällä työnkuvan puutteellisuus on näkynyt siten, ettei henkilökunta tai opiskelijat ole olleet etenkin alkuun tietoisia kouluvalmentajan työn sisällöstä, jolloin hänen palvelujensa hyödyntäminen ei ole ollut maksimaalista. Vaasan Lyseon lukiossa kouluvalmentaja on itse saanut vaikuttaa paljon omaan työnkuvaansa sekä työn sisältöön. Tämän kautta on muodostunut koulun tarpeita vastaava työnkuva. Haastattelussa kouluvalmentaja nosti esiin, miten työtä saa toteuttaa omaa persoonallisuutta, luonnetta, vahvuuksia ja harrastuksia hyödyntäen. Työssä pystyy toimimaan tietynlaisella rentoudella ja olemalla juuri sellainen kuin itse on.

”Pitäis olla semmonen ehkä valtakunnallinen joku jotku raamit, miten sitte koulukohtaiset, mikä se koulun tarve on. Niin sitä voisi vähän munklata siinä, mutta että että se on nyt ongelma se, ettei oikein tiedetä, että mikä se työnkuva itsessään on.” (K2)

”Periaatteessa mä oon aika pitkälti saanut niinku päättää ite et, mitä mä teen et mitä mun työ sisältää.” (KV)

Kouluvalmentajan työ on monipuolista työskentelyä nuorien kanssa. Työtehtävät sijoittuvat koulukuraattorin ja opinto-ohjaajan työtehtävien väliin ja työ on opiskelijalähtöistä. Työn pääpaino on Vaasan Lyseon lukiossa yksilötyöskentelyssä, mutta työ pitää jonkin verran sisällään myös ryhmien kanssa tehtävää työtä. Kouluvalmentaja järjestää ryhmätoimintana esimerkiksi rästimajoja sekä lajikokeiluja. Kouluvalmentaja tekee yksilöohjauksissa paljon rästien selvittelyä, lukusuunnitelmien tekoa, motivointia sekä opinnoissa tukemista. Kouluvalmentaja pyrkii pitämään työhuoneensa ovea aina auki, jotta opiskelijoilla olisi mahdollisuus lähestyä aina, kun haluavat. Nuoret, jotka tulevat kouluvalmentajan vastaanotolle ilman ennalta sovittua aikaa, haluavat yleensä keskustella ja aiheet ovat hyvin vaihtelevia. Osa nuorista saapuu kouluvalmentajan luo kertomaan esimerkiksi viikonlopun kuulumisia tai tunnilla tapahtuneita asioita. Osa saapuu kouluvalmentajan luo ajanvarauksella, tällaisissa tilanteissa ajanvarauksen perusteena voi olla esimerkiksi keskustelemisen tarve. Kouluvalmentaja pyrkii olemaan turvallinen aikuinen, jonka luo olisi mahdollisimman matala kynnyks saapua. Nuoret tarvitsevat turvallista aikuista, jolla on aikaa kuunnella ja antaa heille kokemus kohdatuksi tulemisesta.

”Silleen aika niinku läsnä oleva turvallinen aikuinen, jolla olis aikaa, se on niinku mun päämäärä sitä aikaa ei valitettavasti ole niin paljon, kun mä toivoisin. Mutta just se et pystyy pitää ovea auki ja tänne voi vaan tipahdella niinku näitä nuoria kertomaan niinku, että miten niillä menee.” (KV)

”Kouluvalmentajan kanssa voi tehdä niin koulujuttuja, kuin pelata vaikka lautapeliä. Kouluvalmentajalle voi myös mennä matalemmalla kynnyksellä vuodattamaan päivän murheita ja tämän luokse voi joskus myös mennä opiskelemaan hyppytunnilla. Kouluvalmentajan luokse tuleminen voi olla matalemmän kynnyksen juttu kuin ajan varaus toiselle työntekijälle.” (O1)

”Kuuntelee ja auttaa murheissa. Antaa vertaistukea ja tsemppaa. Viikon kohokohta päästä jutteleen koulukoutsille.” (O4)

Kouluvalmentaja koetaan kouluyhteisössä matalan kynnyksen palveluna. Positiivisena puolena nähdään myös se, ettei kouluvalmentajalla ole

kirjaamisvelvollisuutta, joka saattaa madaltaa nuorten kynnystä käyttää kouluvalmentajan palvelua. Lukiossa opiskelee paljon nuoria, jotka kokevat yksinäisyyttä tai ovat muuttaneet muualta opiskelemaan. Tällaisissa tilanteissa korostuu kouluvalmentajan työn merkityksellisyys. Tällaiset nuoret tarvitsevat turvallista aikuista, jolla on aikaa kohdata, tukea, antaa neuvoja ja keskustella.

On kuitenkin tärkeää, että kouluvalmentaja ja muu koulun henkilöstö erottavat työnkuvan koulukuraattorin ja opinto-ohjaajan työstä. On tärkeää tiedostaa, milloin nuoren haasteet ovat sellaisia, että kouluvalmentajan on ohjattava nuori eteenpäin esimerkiksi kuraattorin vastaanotolle. Kouluvalmentaja voi mennä myös yhdessä opiskelijan kanssa kuraattorin luo, jos opiskelija haluaa tilanteeseen tukea. Koulun sisäinen informointi kouluvalmentajan työnkuvasta on tärkeää, jotta kouluyhteisössä muut ammattilaiset osaavat hyödyntää ja ohjata nuoria oikean aikuisen luo. Haastatteluissa nousi esiin, että kouluvalmentaja on otettu positiivisesti vastaan ja tuonut mukanaan tietynlaista rentoutta työyhteisöön. Kouluvalmentaja koetaan tärkeänä ja merkityksellisenä lisänä kouluyhteisöä.

”Enhän mäkään tiedä mitä mä teen niin mitä kukaan muu siis silleen, että tosi vaikeahan opettajan on tietää, että mikä ihmeen koutsu ku eihän kukaan muukaan oikein tiedä et et mikä mun tehtävä on tai mitä mä teen.” (KV)

”Mun mielestä se just se, että koulukoutsu ymmärtää sen oman työnkuvan, et missä se tosiaan sit menee se raja, että nyt tästä tulee niinku kuraattorin asia.” (K2)

”Lukiolaisten aikuinen kaveri, jonka luokse opiskelijan on helppo mennä ja joka voi myös tarvittaessa ohjata eteenpäin. Järjestää opiskelijoille muuta toimintaa opiskelun oheen. Virkistää opiskelijoiden arkea. Mielestäni kouluvalmentajan työ vaikuttaa tärkeältä ja tarvittavalta osalta kouluyhteisöä.” (O1)

Kouluvalmentajan työssä on paljon hyviä ominaisuuksia, mutta kehitettävääkin löytyy. Työ on hyvin monipuolista ja joustavaa sekä mahdollisuuksia on moneen riittävien resurssien kanssa. Työtä voi tehdä omalla persoonallisuudella ja omia vahvuuksia hyödyntäen. Työtä tehdään hyvin lähellä nuoria ja heidän kanssaan muodostuukin henkilökohtainen, merkityksellinen ja luottamuksellinen suhde.

Kouluvalmentajan tärkeimpinä ominaisuuksina esiin nousi helposti lähestyttävyys, matala kynnyks, luotettavuus, positiivisuus sekä vastaanotolle pääsemisen helpous ja nopeus. Kouluvalmentajan vastaanotolle on mahdollisuus päästä laittamalla viestiä Wilman kautta tai puhelinnumeroon, sosiaalisen median kautta tai käymällä kouluvalmentajan työhuoneella. Usein kouluvalmentajan vastaanotolle on mahdollisuus päästä myös heti, sillä kouluvalmentaja pyrkii pitämään työhuoneensa oveaan aina silloin auki, kun hänellä on mahdollisuus vastaanottaa opiskelijoita.

”Hänen hyvä avun anto, joka on monipuolinen ja hyödyllinen. Hän on myös todella mukava ja luotettava ihminen, joten hänen kanssa tapaaminen ja keskusteleminen on helppoa ja mieltuisaa.” (O5)

”Nuoret on ainakin mulle niinku sanonut, se on niin kiva, ku sä kans kerrot välillä et, kun jotain niinku ittestäs. Et se ei oo semmosta niinku jotenkin neliskanttista työstämistä sun ongelmista tai et nyt mennään eteenpäin vaan et mä voin heittää sit jotain vastaukseksi et mitä mä oon tehnyt tai mitä mä oon kokenut. Et siihen on se henkilökohtainen jotenkin se suhde et siit tulee. Niin onhan se mun mielestä tosi kivaa ja oikeasti niinku aidosti läsnä ja todella lähellä nuoria.” (KV)

Kouluvalmentajan työnkuvan ollessa vielä melko uusi, vaatii se vielä kaiken hyvän lisäksi myös paljon kehittämistä. Työnkuvaa ei ole yhteisesti määritelty missään, jonka vuoksi kouluvalmentajan rooli ei ole täysin selkeä koulu yhteisössä. Työtä on markkinoitava hyvin koulun sisällä niin henkilökunnalle kuin opiskelijoillekin, jotta palvelusta oltaisiin tietoisempia ja osattaisiin hyödyntää oikeanlaisissa tilanteissa. Kouluvalmentajan työn ollessa vielä kehittyvässä vaiheessa, ei lakisäännöksistä löydy työtä ohjaavia oikeuksia, määräyksiä tai velvollisuuksia. Haastattelussa kouluvalmentaja nosti esiin, että on haasteellista, kun kouluvalmentajaa ei mainita missään lakisäännöksissä. Tällä hetkellä ei ole tarkkaa tietoa siitä, mitä kouluvalmentaja saa tehdä ja mitä ei. Uhkaavissa tilanteissa kouluvalmentaja on hyvin haavoittuvaisessa asemassa, sillä mikään laki ei suoraan ole hänen puolellaan. Kouluvalmentaja ei kuulu myöskään hyvinvointialueeseen. Haastatteluissa nousi esiin myös resurssien tärkeys. Kouluvalmentajan on haasteellista toteuttaa työtään

heikolla budjetilla. Työ vaatii oman työhuoneen, työpuhelimen ja pienen budjetin, jolla mahdollistaa esimerkiksi teen tarjoamisen vastaanotolle saapuville nuorille.

”Pitää olla toimintaan kunnan budjetti, että sulla on niinku rahaa järjestää, järjestää että niiku et et. Selkeesti budjetoitu, että että se on meillä ehkä se pienoinen ongelma siinä, että että olis kivoja ideoita mutta mistä rahat.” (K1)

Kouluvalmentajan, kuraattoreiden ja opiskelijoiden näkemykset kouluvalmentajan työnkuvasta ja roolista ovat hyvin samankaltaisia. Työ nähdään merkityksellisenä ja tärkeänä koko kouluyhteisöä ajateltaessa. Kouluvalmentaja tarjoaa tukea, apua ja neuvoja etenkin koulu haasteisiin liittyvissä asioissa. Kouluvalmentajan luomien ei tarvitse aina olla kuitenkaan erityisen painavaa syytä, vaan hänen kanssaan voi myös esimerkiksi pelailla lautapelejä, vaihtaa kuulumisia tai viettää aikaa välitunnilla.

7.2 Yhteistyön merkitys ja laaja-alaisuus kouluvalmentajan työssä

Lukiossa opiskeluhuoltoryhmä tekee yhteistyötä järjestämällä yhteisiä teemapäiviä ja vertaistukiryhmiä, joiden sisältöön on myös opiskelijoilla mahdollisuus vaikuttaa. Tällaisilla on tarkoitus lisätä nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulu-yhteisössä. Haastattelussa nousi esiin, että kouluvalmentaja osallistuu myös erilaisiin kokouksiin ja toimintoihin, kuten hyvinvointiryhmän- ja opinto-ohjaajienkokouksiin. Kouluvalmentaja tekee työssään paljon myös yhteisöllistä yhteistyötä opiskelijoiden kanssa olemalla mukana tutor-, kiltta-, ja opiskelijakunnan hallituksen toiminnassa mukana.

”Yhteistyötä tehdään tuola opiskeluhuollon noissa hyvinvointiryhmissä ja teemapäivien suhteen. Ja sitten näissä tämmösissä vertaistukiryhmissä. Meillä on ollu vähän semmosta kavericlubi meininkiä.” (K1)

”Koko aikahan se on siinä arjes et sitä on vaikee niiku erottaa, kun koulukoutsu on niin osa tätä.” (K1)

Lukiossa koulunhenkilökunta tekee paljon yhteistyötä konsultoimalla jokaisen nuoren tarpeiden mukaisia ammattilaisia. Koulun sisällä tapahtuu paljon nuorten ohjaamista tarpeiden mukaisen ammattilaisen vastaanotolle. Tilanteissa korostuu

merkitys tuntee koulun sisällä toimivat ammattilaiset. Haastattelussa nousi esiin, että kouluvalmentajan tekee koulun sisälle työskentelevistä ammattilaisista kaikkein eniten yhteistyötä koulukuraattoreiden ja opinto-ohjaajien kanssa. Heidän kanssaan yhteistyötä tapahtuu viikoittain nuorten ohjaamisen merkeissä. Kouluvalmentaja on kuitenkin koko ajan osana kouluyhteisön arkea, jolloin yhteistyötä tapahtuu myös paljon muissa tehtävissä, kuin nuorten ohjaamiseen liittyvissä tehtävissä. Tärkeää yhteistyötä tapahtuu myös opettajien, ryhmänohjaajien, erityisopettajien ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Kouluvalmentaja konsultoi paljon muita koulun ammattilaisia tilanteissa, joissa liikutaan rajamailla, kenen asiakkaaksi nuori kuuluu. Kouluvalmentaja ohjaa herkästi nuoria eteenpäin, kun tarpeet ovat suurempia ja vaativampia eikä kyseessä ole enää pelkästään hyvinvoinnin ylläpitäminen. Epäselvissä tilanteissa voi aina tarvittaessa kysyä apua ja neuvoja muilta koulussa työskenteleviltä ammattilaisilta.

”Se tietenkkin se et mä mä ohjaan sitte seuraavalle taholle et, jos mun mielestä opiskelija on et se ei ole enää hyvinvoinnin niinku ylläpitämistä vaan et opiskelijalla on oikeesti et nyt se ei voi hyvin et on on niinku ongelmia. Niin sitten ohjaan tosi herkästi kyllä eteenpäin. Et muutenhan mulla olis ihan jättävä määrä asiakkaita pian, jos mä rupeen kuraattorin ja opojen hommia myös tekemään.” (KV)

”Itse menin kuitenkin kuraattorin kautta ja sen myötä koulukotsi on toiminut itselle esimerkiksi turvallisena aikuisena ja muuna tukena koulussa.” (O3)

Koulun sisällä työskentelee useampi ammattilainen, joilta nuorten on mahdollisuus saada apua, tukea ja neuvoja, mutta tarpeiden mukaisesti nuoria voidaan ohjata myös koulun ulkopuolella olevien palveluiden piiriin. Nuorten parissa työskennellessä onkin hyvä tuntee kaupungin tarjoamat nuorisopalvelut. Kouluvalmentajan tehtävissä on tärkeää pyrkiä verkostoitumaan koulun ulkopuolella toimiviin nuorisopalveluihin. Haastattelussa nousi esiin, miten kouluvalmentaja on pyrkinyt verkostoitumaan etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa sekä tehnyt tutustumiskäynnit Vaasassa toimivissa nuorisoasema Kloorassa ja nuorten palvelupiste Ohjaamossa. Haastattelussa nousi esiin myös, että Vaasassa työskentelevät kouluvalmentajat tekevät yhteistyötä, jakavat kokemuksia sekä antavat tukea toisilleen.

Työnkuvan ollessa melko uusi on tärkeää saada vaihdettua näkemyksiä ja kokemuksia muiden kouluvalmentajien kanssa. He toimivat toisilleen tietynlaisena tukiverkostonä.

”Meillä on nytten vähän etsivien kanssa niinku suunnitelma et tehtäis joku häppening täällä, että he pääsisivät ihan jalkautumaan koululla et opiskelijat niinku tulis tutuks ja opiskelijat tietää et mikä on etsivä nuorisotyö ja et et se kynnyks madaltuis mennä sitte hakemaan sitä apua tai tukea jos semmonen tulee et tämmöinen tarve.” (KV)

”Tää työ on aika yksinäistä, ku sä teet niinku sitä ite isossa koulussa mut sul ei oo kenen kanssa niinku sä jaat tätä kokemusta. Niin silloin on hyvä et on jonkunlainen verkosto et sä voit kysyä et, mitä te teette ja miten tämmösessä tilanteessa tai heittää vähän sitä palloa et saa jonkulaista tukea siihen työhön, kyllä.” (KV)

Kouluvalmentajan tärkein yhteistyökumppani on asiakasryhmä eli lukiossa opiskelevat nuoret. Työtä tehdään juuri nuorten vuoksi ja tarkoituksena on tarjota heille kouluun lisää turvallisia aikuisia, jotka olisivat saavutettavissa matalalla kynnyksellä. Kouluvalmentaja on työssään nuorten puolella ja vie heidän asioitansa eteenpäin rennolla otteella. Työssä on tarkoituksena, että nuoret tekevät mahdollisimman paljon asioita itse ja kouluvalmentajan rooli on olla tilanteissa tukena ja apuna. Opiskelijoiden vastauksissa nousi esiin tärkeitä asioita ja onnistumisen kokemuksia, jotka kannustavat heitä jatkamaan kouluvalmentajan vastaanotolla käymistä. Tällaisia kokemuksia ovat esimerkiksi lukio opinnoista suoriutuminen onnistuneesti loppuun tai oikeiden opiskelu menetelmien löytäminen yhdessä kouluvalmentajan kanssa. Kouluvalmentajan tärkeimpinä ominaisuuksina nousi opiskelijoiden vastauksissa luonne, ilmapiiri sekä aito kiinnostuneisuus ja läsnäolo.

”Olen myös pystynyt menemään koulukoutsin luo vaikeina aikoina ja esimerkiksi avautumaan ihmissuhdeongelmista.” (O3)

”Ilman kouluvalmentajaa en olisi varmaan päässyt lukiota läpi.” (O3)

”Hänen ihana luonne ja ilmapiiri, jonka hän osaa luoda. Hän antaa myös todella hyvää apua monissa eri asioissa, jonka takia käynneistä on paljon hyötyä.” (O5)

”Se että joku kuuntelee ja kysyy miten voin<3” (O4)

”Hänen työ on muuttanut minun suhtautumista eri asioihin ja ongelmien hiltsemistä paljon. Lisäksi opiskeluni on mennyt parempaan ja tehokkaampaan suuntaan hänen työnsä avulla. Olen varma, että hän voisi tehdä positiivista muutosta myös muidenkin oppilaiden elämään.” (O5)

Kouluvalmentajan työ koostuu lähes täysin yhteistyön teosta jonkin tahon kanssa. Päivittäistä yhteistyötä tapahtuu vähintään lukiossa opiskelevien nuorten kanssa, mutta yhteistyö on tiivistä myös muiden koulussa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Kouluvalmentajan, kuraattorien ja opiskelijoiden näkemykset ovat samankaltaiset siitä, että kouluvalmentajan tarjoama palvelu on matalan kynnyksen palvelua sekä vastaanotolle pääseminen on helppoa. Palvelu nähdään hyvin kokonaisvaltaisena, sillä kouluvalmentajan luo voi saapua asian kuin asian kanssa. Tarpeiden ollessa vaativia ja suuria ohjaa kouluvalmentaja kuitenkin nuoren oikean ammattilaisen luo, jos hänen oma ammattitaitonsa ei vastaa haasteiden vaativuuteen. Lukion kouluvalmentajan yhteistyötahot ja heidän pääasialliset tehtävänsä kuvataan kuviossa 2. Kouluvalmentajan työllä on tarkoitus tuoda kouluyhteisöön lisää turvallisia aikuisia sekä tukea, apua ja neuvoja tarjoavia ammattilaisia. Nuoret tarvitsevat ympärilleen turvallisia aikuisia, joiden puoleen voi kääntyä haasteiden kanssa.

Kuvio 2. Kouluvalmentajan yhteistyötahot.

7.3 Osallisuuden vahvistaminen yhdessä

Opiskelu lukiossa on pitkälti itsenäistä ja opiskelijat etenevät opinnoissaan omaan tahtiin. Ryhmät ja opettajat vaihtuvat usein. Osallisuuden vahvistamisella niin poliittisesti kuin sosiaalisesti on merkitystä koko kouluyhteisölle. Kouluvalmentaja työllään pyrkii vahvistamaan opiskelijoiden osallisuutta erilaisin keinoin niin kouluyhteisössä kuin opiskelijoiden vapaa-ajalla. Haastatteluissa nousi esiin opiskelijakunnan hallitus, kiltta- sekä tutortoiminta, joilla pyritään vahvistamaan opiskelijoiden osallisuutta. Lukiossa järjestetään paljon yhteisöllistä toimintaa, kuten

teemapäiviä, jotka ovat pitkälti opiskelija lähtöisiä. Kouluvalmentaja pyrkii olemaan mahdollisimman paljon mukana koululla järjestettävissä tapahtumissa ja innostamassa opiskelijoita osallistumaan. Vapaa-ajan toimintaan kouluvalmentaja auttaa opiskelijoita etsimään vaihtoehtoja ja paikkoja, mistä mahdollisesti voisi mielekästä tekemistä löytää.

”Tietenkin toi osallisuus niin okhan siis opiskelijakunta niin sehän tietenkin on sitä osallistumista ja kiltatoiminta ja tutortoiminta kaikki tämmöset missä pääset mukaan. Kyllähän mä. oon noissa tutor jutuissa mukana okhn jutuissa välillä mukana, kiltatoiminnassa tarvittaessa ja just se et tukee opiskelijoita tekemään itse asioita.” (KV)

Osallisuuden vahvistamisessa on tärkeää keskustella nuorien kanssa heidän omista toiveistaan ja tarpeistaan sekä viedä heidän ideoitaan eteenpäin. Mahdollisuudet päästä opiskelijana vaikuttamaan yhteiseen tekemiseen lisää hyvinvointia sekä kuulumisen tunnetta. Haastatteluissa ja opiskelijoiden vastauksissa nousee esiin kouluvalmentajan palveluiden matala kynnys ja helposti lähestyttävyyys. Luki-ossa tarvitaan turvallisia aikuisia, joiden kanssa keskustella. Kokemus osallisuudesta lähtee luokkatasolta, jossa ryhmäytymisellä ja kuulluksi tulemisella on suuri merkitys. Opettajien kiire ja vaihtuvuus jaksoilla haastaa osallisuuden toteuttamista jatkuvasti. Kouluvalmentajan ja opettajien yhteistyön vahvistamisella voitaisiin mahdollistaa osallisuuden vahvistamista useammin. Osallisuuden tunnetta antaa myös opintojen eteneminen ja ryhmän mukana pysyminen. Kouluvalmentajan yksi tehtävistä on kannustaa ja tukea opiskelijoita etenemään opinnoissaan. Opiskelijat voivat varata ajan yksilöohjaukseen tai saapua kouluvalmentajan luokse aina kun työhuoneen ovi on auki.

”Ei se yks kerta siinä syksyllä mitään auta vaan se pitää olla tasaisesti koko lukuvuoden ajan, vaikka kerran kuussa, vaikka kuun lopussa. On niinku läsnä siinä koko ajan siinä arjessa, että mut sosionomilla on se koulutus siellä niinku tehdä tämmöstä ja näkemystä siihen, että siinä mielessä koulukoutsit voi olla oiva työpari opettajalle.” (K2)

”Mä en tee opiskelijoitten, siis opiskelijat tekee, mä oon vaan siinä mukana. Mä oon vaan semmonen side kick, joka auttaa sitä eteenpäin.” (KV)

Vahva verkostoituminen eri toimijoihin kuten nuorisopalvelut kuuluvat kouluvalmentajan työhön erityisesti osallisuuden vahvistamiseksi. Nuorisopalvelut järjestävät paljon monipuolista toimintaa ja palveluita nuorille. Uusien, tuntemattomien palveluiden piiriin tai tapahtumiin osallistumiseen saattaa nuorilla olla kynnys lähteä. Kouluvalmentaja kannustaa ja lähtee mukaan tutustumaan kaupungin nuorisopalveluiden toimintoihin yhdessä opiskelijoiden kanssa.

”Mä kävin syyslomalla, niillä oli joku happening nii käytiin sit siellä parin opiskelijan kanssa et mä tulin heidän kanssa sinne. Mutta kun mä niinku tulin mukaan nii sitten se kynnys oli matalampi lähteä sinne. Et sillä tavalla saada nää muut palvelut niinku tutuksi.” (KV)

Opiskelijat itse ovat kokeneet kouluvalmentajan helposti lähestyttäväksi, matalan kynnyksen paikaksi, jossa on aikuinen, joka kuuntelee ja on kiinnostunut. Osallisuuden tunteeseen vaikuttaa myös se, että joku aidosti pysähtyy ja kuuntelee. Opiskelijat kertovat kouluvalmentajan olevan opiskelijan aikuinen kaveri, jolle on helppo puhua asioista. Kouluvalmentajan kautta opiskelijat ovat tutustuneet uusiin ihmisiin, saaneet rohkeutta osallistua ja vaikuttaa asioihin. Opintojen etene- miseen kouluvalmentaja on antanut tukea opiskelijoille erilaisin menetelmin, kuten aikataulut, lukusuunnitelmat ja yhdessä rästien suorittaminen. Opiskelijat ko- kevat kouluvalmentajan tuen tärkeäksi avuksi opintojen suorittamiseen ja mukana pysymiseen.

”Olen päässyt juttelemaan myös muiden lukiolaisten kanssa enemmän, var- sinkin muista ikäryhmistä kuin omastani olevien kanssa.” (O1)

”Hän on saanut minut kehittymään rohkeammaksi ihmisesi, joka on valmis tekemään muutoksia esimerkiksi kouluyhteisössä ja vaikuttamaan siihen.” (O2)

Kouluvalmentajan, kuraattorien ja opiskelijoiden näkemykset osallisuudesta koh- taavat hyvin. Osallisuuden vahvistamiseen on paljon mahdollisuuksia, mutta myös kehitettävää. Luokkatasolta lähtevä osallisuuden edistäminen vaatii kehitystyötä, mutta kouluvalmentajan työllä on merkitystä opiskelijoiden opintojen etenemi- seen, jolla puolestaan on merkitystä luokkatason osallisuuteen. Opiskelijat tulevat

kuulluksi ja heidän ideoitaan viedään eteenpäin kouluvalmentajan kautta. Kouluvalmentajan vahva yhteistyö koulun sisällä sekä ulkopuolella toimivien tahojen kuten nuorisopalveluiden kanssa vahvistavat osallisuutta.

7.4 Varhaisen tuen merkitys

Lukiossa opiskellessa nuorella itsellä on paljon vastuuta omien opintojen etenemisestä. Opinnoissa ei edetä kurssilta seuraavalle saman luokan kanssa vaan kursseilla voi olla aina eri kokoonpano kuin edellisellä. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuuksia saada tarvittaessa apua, tukea ja neuvontaa niin opintoihin kuin mihin tahansa asiaan liittyen. Varhaisen tuen tarjoaminen ja mahdollistaminen on tärkeää, jotta nuorten haasteisiin ja ongelmatilanteisiin pystyttäisiin puuttumaan tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Kouluvalmentajalla on merkittävä rooli varhaisen tuen tarjoamisessa, sillä työssä on kyse nuorten hyvinvoinnin ylläpitämisestä. Kouluvalmentaja työssään auttaa nuoria, joilla esiintyy haasteita, mutta nuoret ovat itse motivoituneita saamaan esimerkiksi rästitehtävien teosta kiinni tuen ja motiivoinnin avustuksella.

”Missä menee hyvinvoinnin niinku ylläpitäminen, edistäminen ja varhaisen tuen raja. Et mun mielest se on niinku vaikee määrittää, että mikä on niinku vaan semmoista hyvinvoinnin ylläpitämistä ja missä se on niinku sitä varhaista tukea. Et kyl mä lähinnä ajattelen, että coachin työ pitäisi olla sitten hyvinvoinnin niinku ylläpitämistä.” (KV)

”Että jos nuorella itsellä vaan on ollu tosiaan motivaatio siihen avun saamiseen, niin ennen kun on eres mitää nelosia tai beetä tai koota, nii se voi olla jo avun piirissä, että.” (K1)

Kouluvalmentajan työ voidaan kokonaisuudessaan ajatella olevan varhaisen tuen tarjoamista, sillä rästien selvittely lukeutuu jo varhaiseksi tueksi kuten myös nuorten ohjaaminen seuraavalle ammattilaiselle. Kouluvalmentaja pyrkii pitämään työhuoneensa ovea auki aina kuin mahdollista, jotta opiskelijoilla olisi mahdollisuus tulla milloin vain käymään ja kertomaan haasteista tai asioista, jotka mietityttävät. Haastatteluissa nousi esiin, että nuorten olisi usein päästävä heti purkamaan kokemuksensa jollekin turvalliselle aikuiselle, kun kokevat olevansa avun tai

kuuntelevan aikuisen tarpeessa. Kouluvalmentaja pyrkii työllään vastaamaan tällaiseen tarpeeseen. Vastaanottoja tapahtuu kuitenkin myös ajanvarauksella, jolloin vastaanotolle pääsemistä joutuu kuitenkin odottamaan. Kouluvalmentajan työssä voidaan ajatella varhaisen tuen tarjoamisen alkavan jo siitä, että hän pyrkii pitämään työhuoneensa ovea aina auki kuin mahdollista, tällöin hän on nuorten saavutettavissa mahdollisimman helposti ja nopeasti.

”Onhan rästien selvittely jo niin onhan se jo varhaista tukea, koska siinä on jo tavallaan ns ongelma et sit ollaan jo ongelmatilanteessa. Ää ja silloin pitää lähteä niinku selvittämään ää, että mikä on mikä on niinku. Ja sit just tietenkin seuraavalle taholle ohjaaminen on kanssa varhaista tukea, että mulla on ovi auki ja sä tipahdat tänne ja sulla on joku ongelma ja sitten lähdetään purkaamaan, että no kenen ketä hän vois auttaa sua tässä. Niin onhan sekin varhaista tukea.” (KV)

”Ja monestihan se nuorella on, että kun se tulee se idea, että nyt mä tarvin apua niin se pitäisi niinku tapahtua siinä sitte saman tien.” (K1)

Koko yhteiskuntaa ja lukioyhteisöä ajateltaessa on tärkeää, että nuoret saavat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tukea haasteidensa kanssa. Tällä voidaan varmistaa se, että nuoret ovat avun piirissä ennen kuin haasteet kasaantuvat tai paisuvat liian suuriksi. Mitä aikaisemmassa vaiheessa nuoren haasteita päästään työstämään, sitä nopeammin nuori saadaan mahdollisesti voimaan myös paremmin. Nuorten hyvinvointi palvelee koko yhteiskuntaa sekä lukio yhteisöä, sillä nuorten hyvinvoinnin vaikutukset näkyvät yhteiskuntatasolla saakka. Kouluvalmentaja on yksi tärkeä lisä siihen, että varhaisen tuen toteutuminen pystyttäisiin toteuttamaan kouluyhteisössä. Kouluvalmentajaa ei ole sidottu mihinkään perustehtävään, joka veisi häneltä paljon aikaa. Hänen tärkein tehtävänsä on olla nuorten saatavilla. Kouluyhteisössä on kuitenkin nuorille tarjolla suuri tukiverkosto ja aina paikalla on joku turvallinen aikuinen, jolla on työhuoneen ovi auki ja hänen puoleensa voi kääntyä hädän tullen. Hän tarjoaa ammattitaitonsa mukaan tukea sekä apua tai auttaa miettimään ja löytämään oikean ammattilaisen, joka vastaisi nuoren tarpeisiin.

”Nii ja se että että että ne asiat ei pääse liian pitkälle, että se voi olla, että sitte saadaan pelastettua paljon, että se koulukoutsu on tässä vapaana ja sillä nuorella on justiin se fiilis, että nyt niinku oikeasti mä räjähdän jossen mä jolleki saa tätä sanottua ja ja sitten on on niinku joku kuuntelemassa.” (K2)

”Kylhän se, että sitä tukee, saa niinku niin varhaisin tai heti kun sitä tarvitsee, on kaikille kaiken eduksi et kaikki voi paremmin. Sillon, kun ihmiset voi paremmin niin ihmiset voi paremmin, et onhan se nyt vaan niinku ilmi selvää. Ja rauhoittaa tilannetta kaiken puolin.” (KV)

Kouluvalmentaja työllään pyrkii tarjoamaan nuorille varhaisen tuen palvelua, jonne nuorten olisi mahdollisimman helppoa saapua tai ottaa yhteyttä. Tarpeiden mukaan kouluvalmentaja ohjaa nuoria eteenpäin. Lukiossa varhaisena tukena voidaan nähdä osaltaan myös tutor- ja kiltatoiminta, joissa nuoret voivat löytää itselleen kavereita sekä ryhmän, johon kokee kuuluvansa. Varhaisen tuen merkitys ja tärkeys nousi esiin niin kouluvalmentajan kuin koulukuraattoreiden haastatteluissa. Opiskelijat eivät tuoneet vastauksissaan esiin varhaista tukea, mutta sitä useamminkin palvelun matalaa kynnyttä sekä työn tärkeyttä ja merkityksellisyyttä.

7.5 Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys osana kouluvalmentajan työtä

Lukiossa työskentelevän kouluvalmentajan työ painottuu pitkälti yksilölliseen ohjaukseen. Yhteisöllistä toimintaa kouluvalmentaja toivoo tulevaisuudessa toteuttavaksi enemmän. Kouluvalmentajana työskentelevältä vaaditaan sensitiivisyyttä ja taitoa työskennellä ihmisten kanssa. Opiskelijat tulee ottaa vastaan yksilöinä, heidän omien tarpeidensa mukaan. Lukio-opinnot ovat kiireisiä ja jokaisella opiskelijalla on erilaiset lukujärjestykset. Kouluvalmentajalla on haasteita saada järjestettyä yhteisöllistä toimintaa opiskelijoiden aikataulujen puitteissa. Yhteisöllisyyden toteuttaminen tapahtuu suurimmaksi osaksi osallistumalla koulussa järjestettäviin tapahtumiin ja innostamalla opiskelijoita näihin mukaan. Lukiolla on paljon jo toimivaa toimintaa, minkä vuoksi uuden järjestäminen on välillä haastavaa.

”Yksilöllisyys on varmaan lähinnä se et, joka opiskelija on oma itsensä ja tietenkin aina pitää sen tilannetta kunnioittaa ja ihmistä ja persoonallisuutta ja et joka keissi on omansa. Mä en voi kohdata kaikkia samalla tavalla pitää koko ajan olla sitten sensitiivisyyttä ja tietää et mitä tämä tarvitsee ja mitä nyt tehdään, miten mä kohtaan, paljon mä voin antaa niinku itsestäni paljon se tarttee potkimista ja paljon vaan semmoista et joo mä oon tässä, ja mä kuulen mitä sä sanot. Et se on tietenkin et koko ajan pitää pitää niinku osata lukee sitä tilannetta.” (KV)

Yhteisöllisyyden vahvistaminen voi lähteä yksilötasolta, eikä se vaadi suuria tekoja. Yksilöllisessä työssä kouluvalmentaja tukee opiskelijoiden opintojen etenemisessä, kuuntelee ja on läsnä oleva aikuinen. Turvallisuuden tunne ja viihtyminen koulussa on osa yhteisön toimimista. Kouluvalmentaja tukee yksilötasolla opiskelijoita pääsemään eteenpäin niin opinnoissa kuin arkielämässä. Lukiossa on tärkeää, että opiskelijoilla on useita henkilöitä, joita voi lähestyä. Kouluvalmentaja osaa ohjata opiskelijoita oikean avun piiriin sitä tarvittaessa. Opiskelijat voivat lähestyä kouluvalmentajaa matalalla kynnyksellä ja kysyä häneltä mistä ongelmaan voi hakea apua.

”Antanut lisää elämänmotivaatiota, lisännyt näkökulmia pulmiin, ollaan tehty lukujärjestys, tsempannut jaksamaan, ollut tukena ja lisännyt läksyjen teko motivaatiota.” (O3)

Tärkeimmäksi kouluvalmentajan yksilöllisen ja yhteisöllisen toiminnan perustana esiin nostettiin matala kynnyks ja helposti lähestyttävyyys. Nuoret tarvitsevat aikuisia, joille pystyy puhumaan asiasta kuin asiasta. Kouluvalmentajan luokse mentäessä ei tarvitse olla sen suurempaa syytä. Haastattelussa kouluvalmentaja kertoi järjestäneensä erilaisia pajoja, joissa opiskelijat saivat yhdessä päättää mitä tehdään, joskus pelattiin pelejä, juteltiin niitä näitä tai tehtiin yhdessä koulutehtäviä.

”Olen viettänyt hänen luonaan paljon aikaa ja olen välillä saanut opiskella hänen huoneessaan samalla kun hän on tehnyt töitä. Olen myös saattanut käydä koulupäivän jälkeen heittäessä kuulumiset ja lepäämässä hetkeksi, ennen kuin olen lähtenyt kotiin. Olen myös saanut kouluvalmentajan luona muista opiskelijoista välillä juttukavereita, koska hänen luonaan käy muitakin. On ollut mielenkiintoista tutustua eri ikäryhmiin lukiossa, koska olen useimmiten ollut tekemisissä vain oman ikäryhmän ja vuotta nuorempien kanssa.” (O2)

”Se, että hänen luokseen pääsee matalalla kynnyksellä ja pidempinä päivinä käväisy kouluvalmentajan luona käyminen virkistää. Ehkä myös monipuolisuus, apua on tarjolla monenlaisiin juttuihin.” (O4)

Yksilöllinen työ vaikuttaa paljon yhteisölliseen toimintaan. Kouluvalmentajan tuki yksilötasolla on auttanut opiskelijoita pysymään yhteisön mukana. Osalle riittää jo se, että tietää koulussa olevan ainakin yksi henkilö, jonka luokse voi aina mennä ja tulla kuulluksi. Opiskelijahuollon näkökulmasta on tärkeää, että koulussa on useita aikuisia, jotka tekevät tärkeää työtä opiskelijoiden hyvinvoinnin eteen eri tasoilta.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Vaasan lyseon lukiossa työskentelevän kouluvalmentajan työnkuva ja merkitys kouluvalmentajan, kuraattorien sekä palvelua käyttävien opiskelijoiden näkökulmasta. Tavoitteena oli myös selvittää kohtaatko ammattilaisten sekä opiskelijoiden näkemykset kouluvalmentajan työnkuvasta sekä merkityksestä. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa selvitys toisella asteella työskentelevän kouluvalmentajan työnkuvasta ja roolista oppilaitosyhteisössä kouluvalmentajan ollessa vielä melko uusi toimija kohdeorganisaatio Vaasan Lyseon lukiossa.

8.1 Kouluvalmentajan työnkuva sekä työn merkitys lukiossa

Aineiston perusteella kouluvalmentajan työnkuva hakee vielä yhteisiä yhteiskunnallisia raameja, joiden pohjalta työnkuvaa voisi mukauttaa jokaisen koulun tarpeisiin vastaavaksi. Vaasan Lyseon lukiossa kouluvalmentaja työskentelee hanke- rahoituksella ja etsii mahdollista vakiintunutta paikkaa koulun henkilökunnasta. Tällä hetkellä Vaasan Lyseon lukiossa työskentelevällä kouluvalmentajalla on it sellä paljon mahdollisuuksia vaikuttaa työnkuvaansa sekä työn sisältöön. Tämän kautta on muodostunut nykyinen työnkuva ja työn sisältö, joka vastaa Vaasan Lyseon lukion tämänhetkisiin tarpeisiin. Kouluvalmentaja voi tehdä työtään omalla persoonallisuudella ja omia vahvuuksiaan hyödyntäen sekä olemalla oma itsensä. Työssään kouluvalmentaja voi toimia tietynlaisella rentoudella, sillä kouluvalmentajalla ei ole työssään kirjaamisvelvollisuutta, jonka nuoret voivat kokea myös helpottavana tietona, kun heidän kertomistansa asioista ei tehdä kirjauksia.

Kouluvalmentajaa ei tällä hetkellä mainita missään lakisäännöksissä, joten kouluvalmentajalla ei tällä hetkellä ole työssään lain asettamia oikeuksia, velvollisuuksia tai määräyksiä. Tilanne aiheuttaa haasteita, sillä ei ole tarkkaa tietoa siitä, mitä kouluvalmentaja saa tehdä ja mitä ei. Mikään laki ei varsinaisesti myöskään ole kouluvalmentajan puolella, jos eteen tulee uhkaava tilanne.

Kouluvalmentajan työ Vaasan Lyseon lukiossa on monipuolista nuorten kanssa tehtävää työtä. Työ on opiskelijälähtöistä ja työtehtävät sijoittuvat opinto-ohjaajien ja kuraattorien työtehtävien väliin. Kouluvalmentajan työssä Vaasan Lyseon lukiossa pääpaino on yksilötyöskentelyssä, mutta kouluvalmentaja pyrkii tekemään jonkin verran myös yhteisöllistä ryhmien kanssa tehtävää työtä. Yhteisöllisenä toimintana kouluvalmentaja voi järjestää esimerkiksi rästäpajoja. Yksilöohjauksissa kouluvalmentaja tekee paljon rästien selvittelyä ja lukusuunnitelmia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kouluvalmentaja tarjoaa myös tukea ja motivaatiota opintoihin. Tarpeen mukaan kouluvalmentaja voi mennä myös yhdessä nuoren kanssa käymään kuraattorin tai opinto-ohjaajan vastaanotolla, jos nuoren tarpeet ovat vaativampia ja joihin kouluvalmentajalla ei ole mahdollisuuksia vastata. Kouluvalmentaja tekee myös yhteistyötä kaupungin nuorisotyön ja -palveluiden kanssa, jonne kouluvalmentaja tarpeen mukaan ohjaa nuoria. Kouluvalmentaja voi työssään mennä myös yhdessä nuoren kanssa tutustumaan nuorisopalveluihin, jos nuori sitä toivoo. Työssä on tärkeää erottaa, milloin nuoren haasteet ovat sellaisia, että on ohjattava seuraavan ammattilaisen luo, joka pystyy vastaamaan nuoren tarpeisiin.

Kouluvalmentaja tekee Vaasan Lyseon lukiossa yhteistyötä opiskelijoiden kanssa osallistamalla tutor-, kilta-, ja opiskelijakunnan hallituksen toimintaan, tarkoituksena on samalla vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta kouluyhteisössä. Nuorisolain (1285/2016) tavoitteena on nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen. Lisäksi lain tavoitteena on edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. (L1285/2016, 2§). Kouluvalmentaja pyrkii osallistumaan koulussa järjestettäviin tapahtumiin ja kannustamaan näissä opiskelijoita osallistumaan järjestettyyn toimintaan. Kouluvalmentaja pyrkii lisäämään opiskelijoiden osallisuutta myös vapaa-ajalla etsimällä vaihtoehtoja, mistä voisi löytyä mielekäs harrastus tai tekemistä. Lähimmät yhteistyökumppanit kouluvalmentajalle ovat kuraattorit ja opinto-ohjaajat, joiden välillä tapahtuu viikoittaista opiskelijoiden

ohjaamista. Tärkeää yhteistyötä tapahtuu myös opettajien, ryhmänohjaajien, erityisopettajien ja terveydenhuollon ammattilaisen kanssa.

Kouluvalmentaja pyrkii olemaan mahdollisimman matalalla kynnyksellä saavutettavissa. Vaasan Lyseon lukion kouluvalmentaja pitääkin työhuoneen ovea aina auki, kun hänellä on mahdollisuus vastaanottaa opiskelijoita. Opiskelijat, jotka saapuvat vastaanotolle ilman ajanvarausta hakeutuu lähes samankaltaisista syistä, kuin ajanvarauksella saapuvat opiskelijat. Yleisimmin kouluvalmentajan luo hakeudutaan, kun koetaan tarvitsevan keskustelukumppania, jolle jakaa kuulumisia tai huolenaiheita. Tällaiset opiskelijat voivat kokea esimerkiksi yksinäisyyttä tai ovat muuttaneet toisesta kaupungista ja eivät ole vielä löytäneet itselleen kavereita. Kouluvalmentaja työssään pyrkii olemaan turvallinen aikuinen, jonka luokse olisi helppo ja mahdollisimman matala kynnys jokaisen tulla asian kuin asian kanssa. Kouluvalmentaja tarjoaa varhaista tukea, jossa on lähtökohtaisesti kyse nuoren hyvinvoinnin ylläpitämisestä. Kouluvalmentajan tekemä työ voidaan kokonaisuudessaan nähdä varhaisen tuen palveluna.

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että kouluvalmentajan työnkuva hakee vielä yhteiskunnallisia raameja sekä vakiintunutta paikkaa koulun henkilökunnasta. Työn toteuttaminen on tällä hetkellä hieman haasteellista, sillä koulu-yhteisössä ammattilaiset eivät ole täysin tietoisia siitä, mitkä ovat kouluvalmentajan työtehtävät ja eivät osaa tämän vuoksi hyödyntää hänen tarjoamaa palvelua maksimaalisella tavalla. Kouluvalmentajalla itsellä on tällä hetkellä paljon vastuuta siitä, mitä hänen työtehtävänsä pitävät sisällään. Työn toteuttamista vaikeuttaa se, ettei ohjaavia lakisäännöksiä ole. Kouluvalmentaja ei ole täysin tietoinen, mitä hänen on oikeus, velvollisuus tai määräys työssään tehdä ja mitä ei.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan päätellä, että kouluvalmentajan työ on tärkeä lisä koulu-yhteisössä. Opiskelijahuoltoa toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä ja ennaltaehkäisevänä työnä. Tarkoituksena turvata opiskelijoille

yhdenvertainen opiskeluhoitopalveluiden saatavuus ja laatu. (L30.12.2013/1287, 2–3§). Kouluvalmentajan työ nähdään matalan kynnyksen palveluna ja hänet koetaan helposti lähestyttävänä turvallisena aikuisena, jonka vastaanotolle on helppoa päästä. Kouluvalmentajan koetaan tarjoavan varhaista tukea ja lisäävän opiskelijoiden osallisuutta niin kouluyhteisössä kuin tarvittaessa vapaa-ajallakin. Kouluvalmentaja tuo mukanaan kouluyhteisöön turvallisen aikuisen, jonka tärkein tehtävä on kuunnella, neuvoa ja kohdata opiskelijoita. Kouluvalmentaja on työssään opiskelijoiden puolella ja tarjoaa heille tarpeen mukaan niin pelikaveria kuin turvallista aikuista, jolle voi purkaa murheitaan. Johtopäätöksenä voidaan pitää, että kouluvalmentajan työ koetaan merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi. Työlle toivotaan jatkuvuutta ja pysyvyyttä tulevaisuudessa Vaasan Lyseon lukiossa.

8.2 Opiskelijoiden antama merkitys kouluvalmentajan tekemälle työlle

Vaasan Lyseon lukion kouluvalmentajan työ painottuu yksilölliseen työhön, mistä voidaan päätellä opiskelijoiden tarpeen olevan pääasiassa henkilökohtaisissa asioissa ja haasteissa. Yksilöllisesti toteutettava työ on monipuolista ja vastaa nuorten erilaisiin tuen tarpeisiin. Tutkimuksemme vastasi viisi opiskelijaa, jotka käyttävät säännöllisesti kouluvalmentajan palveluita, vastaajien vähäinen määrä kertoo työn olevan vielä opiskelijoille osaltaan tuntematon.

Opiskelijat kuvaavat Vaasan Lyseon lukion kouluvalmentajaa turvallisena aikuisena, jota on helppo lähestyä. Vastauksista nousee myös esiin opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Opiskelijat kertovat kouluvalmentajan kuuntelevan ja auttavan murheissa. Kouluvalmentajalta he ovat saaneet paljon tukea opintojen etenemisessä erilaisin keinoin, kuten rästien suorittamisessa ja lukusuunnitelmien laatimisessa. Osalle opiskelijoista riittää myös kouluvalmentajan pelkkä läsnäolo, joka motivoi koulutehtävien tekoon. Osa vastaajista koki, että ilman kouluvalmentajaa ei valmistuisi lukiosta lainkaan. Opiskelijat kokevat kouluvalmentajan lukiolaisten aikuisena kaverina, jonka kanssa voi keskustella asiasta kuin asiasta. Kouluvalmentajan tuella opiskelijat kokevat kehittyneensä opinnoissaan ja pärjäämään

erilaisten haasteiden kanssa. Kouluvalmentajan kautta opiskelijat ovat tutustuneet uusiin ihmisiin ja päässeet tutustumaan nuorisotyön tarjoamiin palveluihin. Osalle opiskelijoista kouluvalmentajan tapaaminen on viikon kohokohta, mikä kertoo Vaasan Lyseon lukion kouluvalmentajan todella olevan tärkeä osa kouluyhteisöä.

Aineiston perusteella voidaan päätellä, että opiskelijat kokevat kouluvalmentajan työn merkityksellisenä ja toivovat työlle jatkuvuutta. Kouluyhteisössä tarvitaan matalan kynnyksen palvelua turvalliselta aikuiselta, jonka kanssa voi käydä keskustelua henkilökohtaisistakin asioista. Kouluterveyskyselyn tuloksissa nousi esiin, lisääntynyt koulukuraattorin ja psykologin palveluiden tarve etenkin mielenterveyteen liittyvän tuen ja avun saantiin (Helenius 2022, 65, 35). Lukio voi olla opiskelijoille todella rankkaa niin henkisesti kuin fyysisestikin, jolloin kouluvalmentajan työllä on suuri merkitys jaksamiseen, opintojen etenemiseen sekä mielenterveyteen. Lukiosta valmistuminen ei ole itsestäänselvyys ja kouluvalmentajan tarjoama tuki edistää mahdollisuuksia valmistumiseen. Oikeanlainen tuki ja motivaation löytäminen on tärkeää, jotta opinnot edistyvät ja sitä kouluvalmentaja opiskelijoille työllään tarjoaa. Lisäksi on tärkeää, että koulussa työskentelee henkilö, jolla on vahva yhteys eri toimijoihin, joihin kouluvalmentaja voi tarvittaessa ohjata nuoria.

8.3 Kuraattoreiden näkemys kouluvalmentajan työstä ja merkityksestä

Kouluvalmentaja on osa Vaasan Lyseon lukion opiskeluhuoltoryhmää ja osallistuu tämän lisäksi erilaisiin kokouksiin, kuten hyvinvointiryhmän- ja opinto-ohjaajien kokouksiin. Opiskeluhuoltoryhmä on oppilaitosten hyvinvointityön keskeinen rakenne ja toimija. Kokoonpanoltaan opiskeluhuoltoryhmä on monialainen. Ryhmä keskeinen tehtävä on koulun yhteisöllisyyden edistäminen, myös opiskelijat, huoltajat ja muut yhteistyötahot voivat osallistua ryhmään. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 15). Jatkuva ja tiivis yhteistyö oppilaitoksen sisäisiin toimijoihin on vahvaa. Tutkimuksessamme haastattelimme Vaasan Lyseon lukion kahta koulukuraattoria ja kysimme heidän näkemystään kouluvalmentajan työstä ja sen merkityksestä.

Kuraattorit kuvailivat kouluvalmentajan työtä matalan kynnyksen palveluna, minne opiskelijan on helppo mennä. Kouluvalmentajalla ei ole kirjaamisvelvollisuutta, mikä madaltaa kynnystä entisestään. Kouluvalmentaja ja kuraattorit tekevät tiivistä yhteistyötä nuorten ohjaamisen kanssa konsultoimalla sekä erilaisten vertaistukiryhmien ja muun oheistoiminnan kautta. Kouluvalmentaja koetaan tärkeäksi osaksi kouluyhteisöä ja yhteistyötä tehdään paljon myös muissa tehtävissä, kuin nuorten ohjaamisessa. Haastattelussa nousee esiin kouluvalmentajan työnkuvan epäselvyys. Kouluvalmentajan on tärkeää ymmärtää oma työnkuva ja osata nähdä raja, milloin nuoren asia kuuluu kuraattorille ja mikä puolestaan kouluvalmentajalle. Kouluvalmentaja ohjaa herkästi nuoria eteenpäin, kun tarpeet ovat suurempia ja vaativampia.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä kouluvalmentajalla olevan merkitystä opiskelijahuollon näkökulmasta. Nuorten tilanteet voivat olla monimutkaisia, joihin voidaan puuttua erilaisten keinojen ja tapojen avulla. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä sekä estää ongelmien kasautuminen tai kärjistyminen. (Kuronen 2010, 178.) Vastuuta voidaan jakaa useammalle ammattilaiselle ja tukea kyetään tarjoamaan tehokkaammin ja monipuolisemmin. On tärkeää, että kouluyhteisössä on turvallisia aikuisia, joita on helppo lähestyä. Kuraattorin vastaanotolle voi olla kynnyks mennä ja kouluvalmentajan tuella avun hakeminen helpottuu. Kouluvalmentaja on työssään nuorten puolella ja vie heidän asioitaan eteenpäin ja tuo heidän äänensä kuuluviin. Kouluvalmentaja nähdään osallisuuden edistäjänä ja varhaisen tuen tarjoajana matalalla kynnyksellä. Johtopäätöksenä voidaan pitää, että työ koetaan opiskelijahuollossa todella tärkeänä ja työlle toivotaan jatkuvuutta.

Tutkimustuloksista voidaan kuitenkin päätellä tarvetta kouluvalmentajan työn kehittämiseksi. Kouluvalmentaja on käsitteenä uusi ja työnkuvalle ei ole määritelty tarkkoja raameja, mikä näkyy myös yhteistyön tekemisessä eri tahojen kanssa. Opilaitoksen sisäinen yhteistyö voisi olla tehokkaampaa, jos kouluvalmentajan työllä olisi selkeämpi kuva ja työ olisi näkyvämpää. Kuraattorien haastattelussa nousi esiin kehityskohteita, joilla saataisi tehostettua kouluvalmentajan

yhteisöllistä työskentelyä, mikä tällä hetkellä on Vaasan Lyseon lukiossa vähäistä. Kehitystä tarvitaan ryhmätasolle, jossa kouluvalmentaja tekee yhteistyötä ryhmäohjaajien kanssa osallisuuden tukemiseksi sekä ryhmädynamiikan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön aihetta pohtiessa mielenkiintoamme herätti koulukuraattorin työhön liittyvä aihe. Kävimme keskustelua kaupungin vastaavien koulukuraattoreiden kanssa mahdollisista aiheista oppilashuoltoon liittyen. Keskusteluista esiin nousi idea tehdä opinnäytetyö kouluvalmentajan työhön liittyen. Mielenkiintomme heräsi aihetta kohtaan, sillä nimikkeenä ja ammattilaisena kouluvalmentaja oli meille täysin tuntematon. Kouluvalmentaja nimikkeenä on melko uusi Vaasan alueella, erityisesti toisella asteella. Aiheen ollessa uusi ja tuntematon alueella halusimme tarttua aiheeseen ja tuoda näkyvyyttä kouluvalmentajan työlle sekä nostaa esiin työn merkitystä kouluyhteisössä opiskelijahuollon sekä erityisesti opiskelijoiden näkökulmista.

Lukion kouluvalmentajan tarjoaa opiskelijoille joustavaa matalan kynnyksen apua ja tukea, joka on helposti ja nopeasti saavutettavissa. Kouluvalmentajan työtehtävissä pääpaino on opiskelijoiden hyvinvoinnin ylläpitämisessä sekä ennaltaehkäisevässä työssä. Kouluvalmentajan työ ei ole vielä suurimmaksi osaksi vakiintunut, minkä vuoksi työlle ei ole määritelty yhteisiä valtakunnallisia työtehtäviä, joiden pohjalta työnkuva voitaisiin muokata oppilaitoksen tarpeiden mukaisesti. Myöskään laissa ei ole kouluvalmentajan työtä ohjaavia lakisäännöksiä. Tutkimuksen aineistoa kerättiin teemahaastatteluin Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajalta ja kahdelta lukion koulukuraattorilta sekä sähköisellä kyselyllä palvelua käyttäviltä opiskelijoilta. Opinnäytetyössä haluttiin nostaa esiin kouluvalmentajan työnkuvan lisäksi työn merkityksellisyyttä opiskelijahuollon ja erityisesti palvelua käyttävien opiskelijoiden näkökulmasta. Työn vakiintumattomuuden ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta, tutkimuksen aihe on merkittävä työn jatkuvuuden kannalta.

9.1 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin joulukuussa 2022 Vaasan kaupungin vastaavien kuraattoreiden kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Opinnäytetyön alkupalaveri pidettiin joulukuussa 2022 yhdessä Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajan sekä

sinä aikana työskennelleen kuraattorin kanssa. Aihe ja idea kiinnosti kaikkia osapuolia, joten pystyimme aloittamaan tutkimussuunnitelman toteuttamisen. Tutkimussuunnitelmaa toteutettiin pitkään ja hartaasti, jotta jo suunnitteluvaiheessa käsissämme olisi teoria tietoa tutkimastamme aiheesta sekä tutkimukseen käytettävistä menetelmistä. Olimme yhteydessä Vaasan lyseon lukion rehtoriin ja selvitimme kiinnostusta opinnäytetyötä kohtaan. Lähetimme rehtorille tutkimuslupahakemuksen sekä tutkimussuunnitelmamme, tutkimuslupa hyväksyttiin helmikuun 2023 lopussa ja saimme aloittaa opinnäytetyön kirjoittamisen.

Haastattelut sovittiin haastateltavien kanssa sopivaan ajankohtaan, joka oli maaliskuun 2023 lopussa. Haastattelut sujuivat hyvin ja haastattelu tilanne oli kaikin puolin rento ja mielekäs tilanne. Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli haastatella myös opiskelijoita, tämä ei kuitenkaan toteutunut vähäisen osallistujia määrän vuoksi. Yhdessä kouluvalmentajan kanssa päätimme toteuttaa aineistonkeruun opiskelijoilta sähköisellä kyselyllä, johon saimme viideltä palvelua käyttävältä opiskelijalta vastauksia. Haastattelut ja sähköinen kysely olivat ennalta teemoitettuja. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällön analyysillä, jossa hyödynnettiin ennalta käytettyjä teemoja. Opinnäytetyötä koottiin huolellisesti tekemämme tutkimussuunnitelman pohjalta pala kerrallaan.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut erittäin mielenkiintoinen sekä melko haastava prosessi. Tutkimusta tehdessä olemme oppineet paljon kouluvalmentajan työstä ja sen merkityksestä Vaasan lyseon lukion kouluyhteisössä eri henkilöiden näkökulmista. Toivomme, että opinnäytetyöllämme pystymme tuomaan esiin kouluvalmentajan työn tärkeyttä ja tarpeellisuutta, työn jatkuvuuden kannalta. Koko prosessissa haastavinta oli hahmottaa, miten tieteellinen tutkimus todella tehdään ja mitä tulee ottaa huomioon. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme selvittäneet, tutkineet ja lukeneet erilaisia lähteitä sekä materiaaleja, joista olemme opiskelleet, niin teoriaa tutkittavasta aiheestamme kuin erilaisista tutkimukseen liittyvistä menetelmistä. Yhteistyö tutkijoiden välillä on sujunut hyvin, haasteita on

ollut aikataulujen yhteensovittamisessa ja tämän vuoksi prosessi on päässyt venymään pidemmälle kuin alkuperäisesti olimme ajatelleet.

Mielestämme opinnäytetyöstä tuli onnistunut kokonaisuus, jolla voimme tuoda näkyvyyttä kouluvalmentajan työlle. Saimme kerättyä laajasti ja paljon aineistoa, joka mahdollisti opinnäytetyöhöme luotettavat tulokset vastaamaan tutkimusongelmaamme. Jäimme kuitenkin pohtimaan haastattelujemme ja kyselymme kysymyksiä, joita hieman muokkaamalla olisimme voineet saada entistä tarkempia ja laajempia vastauksia. Opiskelijoiden kysymyksistä osaa olisi pitänyt pohtia tarkemmin, jotta vastaukset olisivat olleet laajempia. Opiskelijoiden saaminen mukaan ryhmähaastatteluun olisi voinut tuottaa keskustelua asioista, jotka muutoin jäisivät itsestäänselvyyksinä tai muusta syystä yksilöhaastattelussa sanomatta.

Peilasimme opinnäytetyöprosessin aikana kehitystämme ja osaamistamme sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseihin. Opinnäytetyöprosessiamme ohjaa eettisyys ja hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, joka on yksi sosionomin kompetensseista. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023). Osaamme toimia vuorovaikutustilanteessa ja reflektoida kriittisesti omaa toimintaamme. Laajensimme tietoaamme toisella asteella toimiviin ammattilaisiin ja heidän työtehtäviinsä, joka kehittää palvelujärjestelmäosaamistamme. Opinnäytetyöprosessin aikana opimme soveltamaan tutkimusmenetelmiä sekä tuottamaan ja analysoimaan tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi.

9.2 Jatkotutkimusaiheet

Kouluvalmentajan työ hakee vielä vakiintunutta työnkuvaa, minkä vuoksi aiheesta olisi hyvä tehdä jatkotutkimuksia. Tulostemme perusteella kouluvalmentajan työlle on tarvetta vielä tulevaisuudessakin ja sen työnkuva tulee muuttumaan tietoisuuden lisääntyessä sekä tarpeiden muuttuessa. Jatkotutkimusaiheena voisi lähteä tutkimaan kouluvalmentajan työtä laajemmalla otantaryhmällä ja eri ammattihenkilöiden näkökulmista. Aiheita voisi lähteä tutkimaan eri näkökulmien kautta, kuten yhteisöllisyyden tai osallisuuden näkökulmasta.

Kouluvalmentajia työskentelee eri nimikkeillä ja eri koulutusasteilla, joista voisi kehittää erilaisia jatkotutkimusaiheita. Eri koulutusasteiden kouluvalmentajien työkuvat eroavat oppilaitosten tarpeiden mukaan, joten tätä voisi lähteä tutkimaan vertailemalla eri oppilaitosten kouluvalmentajan tehtäviä ja työn tarpeellisuutta. Koulunuorisotyön näkökulmaa voisi myös nostaa jatkotutkimuksessa esiin, sillä kouluvalmentaja tekee vahvaa yhteistyötä myös koulun ulkopuolella esimerkiksi nuorisotyön piirissä.

LÄHTEET

Ahonen, T. & Matilainen, T. 2019. Oppilashuollon näkemyksiä koulusosionomien työnkuvasta ja vakiintumisen haasteista. Opinnäytetyö. Viitattu 12.1.2023 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/167060/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6%20Ahonen%2c%20Matilainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.

Dollinger, S. J. & Dollinger, S. M. C. 1997. Individuality and identity exploration: An autophotographic study. Journal of Research in Personality, 31(3). Viitattu 7.6.2023

Fisher, Y. & Refael Fanyo, R. 2022. Parents' Perceptions of Teachers' Authority and Parental Involvement: The Impact of Communality. Frontiers in Psychology, 13, 3063. Viitattu 7.6.2023

Göös, P.2021. Yhteistyön monet mahdollisuudet koulunuorisotyöntekijän kanssa. Moniammatillinen yhteistyö. Liito 3/2021. Viitattu 9.1.2023 <https://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/materiaalipankki/2022-01/Koulunuorisoty%C3%B6n%20Liito-lehdess%C3%A4.pdf>

Helenius, J. 2022. Kouluterveyskyselyn tuloksia. Opetushallitus: Ammatillisen koulutuksen webinaari 1.2.2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.1.2023 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/AOL_webinaari_1.2.2022_Kouluterveyskysely_JH_0.pdf

Helsingin kaupunki. 2021. Kouluvalmentaja kuuntelee ja kohtaa oppilaita – koulujen henkilökunta haluaa toimintamallin jatkuvan. Helsinki. Viitattu 18.1.2023 <https://www.hel.fi/fi/uutiset/kouluvalmentaja-kuuntelee-ja-kohtaa-oppilaita-koulujen-henkilokunta-haluaa-toimintamallin>

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Autio, E. & Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Ohjaus 9/2018. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere. Viitattu 12.6.2023 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Hietanen-Peltola, M., Rautava, M., Laitinen, K. & Autio, E. 2019. Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhuollon palveluissa. Ohjaus 2/2019. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki. Viitattu 12.6.2023 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Janhunen, E. & Leppisaari, S. 2021. Kouluvalmentaja oppilaan sosiaalisen kompetenssin edistäjänä. Opinnäytetyö. Viitattu 13.1.2023 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786881/Roth_Sakajarvi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kalliokoski, T. 2020. Yhteisöllisyyden rajat yhteistoiminnan ja ihmisen perushyvien näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Teologinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 9.6.2023 <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/314726/YHTEIS%C3%96L.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kiilakoski, T. 2016. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuuden ja ongelmat. Nuorisotutkimusseura Ry. Verkkojulkaisuja 107. Viitattu 10.1.2023 https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_enemman.pdf

Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään?. Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 5. Viitattu 27.7.2023 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106142/978-952-456-203-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kivijärvi, A., Kauppinen, E., Kiilakoski, T. & Leskinen, J. 2022. Hidasta kasvua ja lisääntyviä vastuita. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021. Kanuuna-verkosto. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 238. Viitattu 4.1.2023 <https://www.nuoriso-kanuuna.fi/sites/default/files/materiaalipankki/2022-06/Hidasta%20kasvua%20lis%C3%A4%C3%A4ntyvi%C3%A4%20vastuita%20-%20Kunnallinen%20nuorisoty%C3%B6%20Suomessa%202021.pdf>

Kohonen, I., Kuula-Lummi, A. & Spoofo, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 20.12.2022 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Koirikivi, M., Virkkala, S. & Heikkilä, J. 2018. #Nuorisotyökoulussa yhdessä ja yhteistuumin. Nuorisotyön ja koulun yhteistyötä OSAVA-hankkeen pilottikouluilla. Viitattu 2.1.2023 <https://osavablog.files.wordpress.com/2018/05/nuorisotyoc3b6koulussa-yhdessc3a4-ja-yhteistuumin-opas1.pdf>

Kolehmainen, M. & Lahtinen, P. 2014. Nuorisotyötä kouluissa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Viitattu 4.1.2023 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/93302/978-952-456-174-7.pdf?sequence=1>

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulustaperuskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuksia 26. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37594/978-951-39-3890-1.pdf?sequence=1>

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino.

L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Finlex. Viitattu 22.12.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999>

L 21.12.2016/1285. Nuorisolaki. Finlex. Viitattu 8.8.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

L 21.8.1998/628. Perusopetuslaki. Finlex. Viitattu 4.1.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

L 30.12.2013/1287. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Finlex. Viitattu 9.8.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

L 10.8.2018/714. Lukiolaki. Finlex. Viitattu 28.12.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180714>

Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusseura Ry.

Mikkonen, M. 2022. Kouluvalmentajien työ rehtorien näkökulmasta. Opinnäytetyö. Viitattu 29.12.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/745586/Mikkonen_Matti.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Moilanen, U. 2021. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö koulussa -koonti. Nuorisokanuuna. Viitattu 18.1.2023 https://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/materialipankki/2021-03/Nuorisoty%C3%B6%20koulussa_koonti.pdf

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Määttä, S., Pelkonen, J., Lehtisare, S. & Määttä, M. 2020. Verkkoliitteet raporttiin kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus. Raportit ja selvitykset 2020:9. Viitattu 18.1.2023 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/verkkoliitteet_kouluakaymattomyys_suomessa_1.pdf

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. 3. painos. Helsinki. Gaudeamus.

Nivala, E. & Saastamoinen, M. 2010. Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. 2. painos. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 73. Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos.

Oinas, M-M., Pietilä, M. & Tuohino, V.2020. Kysy, kohtaa ja kuuntele – opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. 1.painos (pdf). Koordinaatti. Viitattu 27.7.2023 <https://koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysyy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020:2. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Helsinki. Viitattu 8.8.2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Sitouttava kouluysteistyö (SKY). Kansallisen toimintamallin kehittäminen perusopetukseen 2021–2023. Viitattu 18.1.2023 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163091/Sitouttava%20kouluysteisty%C3%B6ty%C3%B6.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Sitouttava kouluysteistyö. Viitattu 18.1.2023 <https://okm.fi/sitouttava-kouluysteistyo>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Nuorisotyö. Viitattu 27.7.2023 <https://okm.fi/nuorisotyo>

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. 4.painos. Helsinki. Next Print Oy. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus. 2021. Yhteisöllisyys. Viitattu 12.6.2023
<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>

Pieksämäen kaupunki. 2012. Varhaisen tuen käsikirja. Viitattu 10.1.2023
<https://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/kasikirjajulkinenversio.pdf>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovarasto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 22.12.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/sisallys.html>

Salin-Hämäläinen, S. 2020. Kouluvalmentajan työnkuvan ja roolin merkitys osallisuuden, yhteisöllisyyden ja varhaisen tuen vahvistamisessa. Opinnäytetyö. Viitattu 29.12.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355169/Salin-Hamalainen_Sari.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Saukkonen, S. 2003. Koulu ja yksilöllisyys. Jännitteitä, haasteita ja mahdollisuuksia. Tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.6.2023 <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13287/9513914216.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Schreier, M. 2012. Qualitative content analysis in practice. Los Angeles. Sage.

Sosiaalialan amk-verkosto. 2023. Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. Sosionomi amk-tutkinnon kompetenssit. Viitattu 14.9.2023. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Säkjäjärvi, S. & Roth, R. 2022. Nuorten näkemyksiä kouluvalmentajan tarjoamasta tuesta. Opinnäytetyö. Viitattu 13.1.2023 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786881/Roth_Sakajarvi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Helsinki. Viitattu 1.6.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Vilén, T. 2022. Kouluvalmentajatyön käsikirja. Sitouttava koulu yhteistyö SKY. Viitattu 28.12.2022 https://issuu.com/sky_sitko/docs/kouluvalmentajatyon_kasikirja

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. Päivitetty painos. Jyväskylä. PS-kustannus.

LIITTEET

LIITE 1

Infokirje kyselyyn osallistuville opiskelijoille

Hei!

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi. Teemme opinnäytetyömme Vaasan lyseon lukion kouluvalmentajan työn kuvasta ja merkityksellisyydestä. Tutkimuksessa on tavoitteena tuoda esiin kouluvalmentajan, kuraattorien sekä opiskelijoiden näkemyksiä. Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin kouluvalmentajan merkitys opiskelijoille sekä antaa näkyvyyttä kouluvalmentajan työstä, jotta se olisi mahdollista saada tulevaisuudessa pysyvästi osaksi koulujen henkilökuntaa. Toiveenamme on saada opiskelijoiden eli teidän äänenne kuuluviin.

Aineisto kerätään sähköisellä kyselylomakkeella. Lomakkeeseen vastaus aikaa on 6-17.4.2023 välisen ajan. Kaikki kyselylomakkeesta saatu tieto käsitellään anonyymisti sekä saatua tietoa käsitellään luottamuksellisesti. Kenenkään henkilöllisyys ei käy ilmi missään vaiheessa. Vastauksiin ei tule pääsemään käsiksi kukaan ulkopuolinen. Vastaukset tuhotaan asianmukaisesti heti kun opinnäytetyömme on valmis. Tähän kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Kutsumme teidät osallistumaan opinnäytetyömme aineiston keruuseen.

Tässä linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen: xxxxxxxxxxxxxx

Jos mieleen tulee jotain kysyttävää, vastaamme niihin mielellämme joko sähköpostitse xxxxxxxxxx / xxxxxxxxxx tai puhelimitse xxx-xxxxxxx /xxx-xxxxxxx.

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii lehtori Susanna Weber xxx-xxxxxxx.

Ystävällisin terveisin

Emmi-Maria Lahtinen & Elina-Maria Luomapuro

Sosionomi AMK-opiskelijat / Vaasan ammattikorkeakoulu

LIITE 2

Teemahaastattelu kouluvalmentajalle

TYÖNKUVA JA ROOLI

- Miten kuvaillet työtäsi/ työn kuvaasi?
- Mitä työsi pitää sisällään?
- Miten kuvailisit rooliasi koulu yhteisössä? Miten sinut on otettu vastaan työyhteisössä?
- Yhteistyö muiden koulu yhteisön henkilöstön kanssa? Millaista/ kenen kanssa/ kuinka paljon?
- Koetko työaikasi riittävän toteuttamaan tehtäviäsi?
- Kouluvalmentajan työn vahvuudet?
- Näetkö kouluvalmentajan tehtävissä jotain kehitettävää?
- Millainen koulutus?
- Työn tulevaisuus?

OSALLISUUS

- Miten/millaisilla keinoilla pyrit työssäsi edistämään opiskelijoiden osallisuutta?
- Miten koulu yhteisössä osallisuuden vahvistaminen näyttäytyy?
- Miten suuri osa työstäsi on osallisuuden edistämistä?

VARHAINEN TUKI

- Miten/millaisilla keinoilla pyrit työssäsi tarjoamaan varhaista tukea opiskelijoille?
- Miten varhaisen tuen toteutuminen näkyy ja vaikuttaa koulu yhteisössä?
- Miten suuri osa työstäsi on varhaisen tuen tarjoamista?

YKSILÖLLISYYS JA YHTEISÖLLISYYS

- Miten yksilöllisyys ja yhteisöllisyys näkyy työssäsi? Millä keinoilla pyrit edistämään näitä?
- Painottuuko työsi enemmän yksilölliseen tai yhteisölliseen työhön?
- Mikä merkitys työlläsi on yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden edistämisessä?

LIITE 3

Teemahaastattelu koulukuraattorille

YHTEISTYÖ

- Millaista yhteistyötä teet kouluvalmentajan kanssa ja kuinka usein?
- Koetko yhteistyön merkitykselliseksi?

ROOLI JA MERKITYS TYÖYHTEISÖSSÄ

- Millainen rooli kouluvalmentajalla on kouluyhteisössä?
- Millainen merkitys kouluvalmentajalla on työyhteisössä?
- Kouluvalmentajan työn vahvuudet?
- Koetko kouluvalmentajan työn tarpeelliseksi tulevaisuudessa?
- Mitä kehitettävää kouluvalmentajan työssä/työtehtävissä?

OSALLISUUS

- Miten kouluyhteisössä osallisuuden edistäminen ja vahvistaminen näytetään?
- Koetko kouluvalmentajan työllä olevan merkitystä osallisuuden edistämässä ja vahvistamisessa?

VARHAINEN TUKI

- Koetko kouluvalmentajan työn lisänsen varhaisen tuen tarjoamista opiskelijoille?
- Koetko kouluvalmentajan työllä olevan ennaltaehkäisevää vaikutusta?

LIITE 4

Sähköinen kysely opiskelijoille

- Annan suostumukseni käyttää vastauksiani opinnäytetyössänne.
- Millä luokka-asteella opiskelet?

ROOLI JA MERKITYS

- Mitä kouluvalmentaja mielestäsi tekee työssään?
- Millaisena näet kouluvalmentajan roolin kouluyhteisössä?

YHTEISTYÖ

- Onko kouluvalmentajan luokse helppo päästä? Onko helposti saavutettavissa? Miten?
- Miten olet löytänyt kouluvalmentajan? Oletko vinkannut kouluvalmentajasta kavereillesi?
- Miten kouluvalmentaja on auttanut/tukenut sinua? (koulu, arki, harrastukset, vapaa-aika, ihmissuhteet?)
- Mikä kannustaa tulemaan kouluvalmentajan luokse ja jatkamaan siellä käymistä?
- Mikä on parasta kouluvalmentajassa/hänen tekemässä työssä?
- Voisiko kouluvalmentaja tukea/auttaa paremmin? Miten?
- Koetko kouluvalmentajan työn merkitykselliseksi/tärkeäksi? Miksi? Miten?

OSALLISUUS JA VARHAINEN TUKI

- Miten kouluvalmentaja on vaikuttanut osallisuuteesi kouluyhteisössä tai muualla?
- Oletko saanut kouluvalmentajalta vinkkejä ja neuvoja, jotka auttavat tulevaisuudessakin?
- Onko jotain muuta, mitä haluat kertoa kouluvalmentajaan liittyen?